

TAIDE KODISSA

Sonja Linkoneva

Taide kodissa – Kuraattorin rooli taidekodin ripustuksessa
MFA - Kuvataiteen maisterin opinnäytetyön kirjallinen osa
Praxis - Taiteen esittämiskäytännöt
Kuvataideakatemia, Taideyliopisto

31.3.2025

Vastuuopettajat: Kaija Kaitavuori ja Taru Elfving
Opinnäytetyön ohjaaja: Johanna Ruohonen
Tarkastajat: Sini Mononen ja Anna-Maria Wiljanen

Julkaisun piirustukset: Vappu Rossi

Julkaisun valokuvat: Sampo Linkoneva, Sonja Linkoneva ja Mari Manninen

TIIVISTELMÄ

Tämä opinnäytetyön kirjallinen osa käsittelee kuraattorin roolia yksityisen taidekokoelman ripustamisessa ja sen esittämisessä kotiympäristössä. Tutkimuksen lähtökohtana on tapaustutkimus Taidekoti M&M:stä, yksityisistä taidekeräilijöistä ja heidän taidekokoelmastaan, joka on ripustettu ja esitetty kodissa, jossa kokoelman keräilijät asuvat. Työn tavoitteena on selvittää, millainen on kuraattorin rooli yksityisessä taidekokoelmassa, miten kokoelma voidaan tehdä saavutettavaksi yleisölle ja millaisia erityispiirteitä kotinäyttelyt sisältävät.

Opinnäytetyön käytännön osa piti sisällään Taidekodin ripustuksen sekä taidekokoelman teosten inventoinnin ja listauksen.

Opinnäytteen kirjallisessa osassa tarkastellaan ripustus- ja kuratointiprosessin käytäntöä, teosten sijoittelua sekä kodin ja taiteen vuorovaikutusta. Lisäksi pohditaan kuraattorin tehtävää välittäjänä taiteilijan, teosten, keräilijän ja yleisön välillä. Työssä analysoidaan, kuinka yksityinen tila voi toimia osittain julkisena näyttelytilana ja mitä haasteita sekä mahdollisuuksia siihen liittyy.

Metodologisesti tutkimus pohjautuu tapaustutkimukseen ja laadulliseen analyysiin, jossa aineistoa on kerätty haastattelujen, havainnoinnin ja taidekokoelman dokumentoinnin kautta. Lisäksi työssä peilataan yksityisiä taidekokoelmia ja kotinäyttelyitä laajempaan kulttuuriseen ja institutionaaliseen kontekstiin.

Tutkimuksen johtopäätöksenä todetaan, että kuraattorin rooli kotinäyttelyssä eroaa perinteisestä museokontekstista ja painottuu henkilökohtaiseen suhteeseen keräilijän ja kokoelman kanssa sekä ripustuksen ja tilallisuuden merkitykseen. Lisäksi yksityisen kodin avaaminen yleisölle herättää kysymyksiä saavutettavuudesta, turvallisuudesta ja kodin yksityisyydestä, mutta tarjoaa samalla uusia tapoja tehdä taidetta näkyväksi ja lähestyttäväksi. Taidekoti M&M toimii esimerkkinä siitä, miten yksityinen taidekokoelma voi olla osa laajempaa taidekenttää ja miten kotinäyttelyiden konseptia voidaan kehittää kuraattorintyön näkökulmasta.

Asiasanat:

kuraattori, kotinäyttely, yksityinen taidekokoelma, taiteen saavutettavuus, ripustus

Sisältö

TIIVISTELMÄ	3
1. JOHDANTO	9
1.1. Taustaa ja työn merkitys	9
1.2. Tutkimuskysymykset	10
1.3. Tutkimusmenetelmät	11
2. TAIDEKODIN RIPUSTUS	12
2.1. Lähtökohta	12
2.2. Keräilijä keräilijänä	14
2.3. Taide ja sen ripustus	22
2.4. Taidekodin avaamisesta	40
3. KURAATTORI VÄLITTÄJÄNÄ JA TAIDEKOTIEN ERITYISPIIRTEET	42
3.1. Kuraattorin rooli ja hoivan käsite	42
3.2. Taidekeräilijät	45
3.3. Erilaisia taidekoteja ja taidetta kodeissa	50
4. TAIDEKODIT KULTTUURIPERINNÖN SÄILYTTÄJINÄ JA TAIDEKOTIEN MERKITYS	56
KIITOKSET	59
LÄHTEET	60
KUVAT	62
LIITTEET	63
Liite 1: Haastattelukysymykset taidekeräilijöille	63
Liite 2: Lista Taidekodin teoksista	64
Liite 3: Opinnäytetyön tietosuojailmoitus, lomake	68

Kuva 2. Yleisnäkymä olohuoneeseen

Kuva 3. Kodin kirjahylly, jossa Maisa Majakan reliefi ja Anna Tuorin maalaus

1. JOHDANTO

1.1. Taustaa ja työn merkitys

Mikä on kuraattorin rooli yksityisen taidekokoelman kuratoimisessa? Miten yksityisen voi tehdä julkiseksi? Miten toimia, etteivät teokset jäisi vain yksityisten taidekeräilijöiden kotien seinien sisäpuolelle? Mikä on keräilijän ja taiteilijan suhde? Mikä on kuraattorin ja keräilijän suhde? Miten voin kuraattorina toimia parhaiten taidekokoelman hyväksi?

Nämä kysymykset pyörivät mielessäni, kun yksityinen taidekeräilijä otti minuun yhteyttä taidekokoelmaansa liittyen syksyllä 2023. Keräilijä toivoi apua kokoelmansa inventoinnissa ja kotinsa ripustuksessa. Lisäksi halusimme yhdessä keräilijän kanssa pohtia, miten teokset Taidekodissa voitaisiin saada ihmisten nähtäville ja mikä merkitys ovien avaamisella voi olla.

Kuvataiteen maisterin opinnäytetyön käytännön osassa ripustin yhdessä keräilijän puolison kanssa suunnittelemani ripustuksen. Lisäksi inventoin teokset sekä loin teoslistan Taidekodin teoksista.

Opinnäytetyöni kirjallisessa osassa Taide kodissa avaan käytännön toteutuksen, pohdin kuraattorin roolia suhteessa pääosin joko kerättyyn yksityiseen taidekokoelmaan, joka opinnäytetyöprosessin aikana sai nimekseen Taidekoti M&M, ja pyrin löytämään vastauksia mieleeni nousseisiin kysymyksiin. Opinnäytteen tavoitteena on avata kuraattorin rooli yhden kotinäyttelyn esillepanossa sekä pohtia, miten taidekokoelma voitaisiin tuoda yleisön nähtäville, kun kyseessä on yksityinen koti.

Opinnäytteen luvussa kaksi avaan taidekodin kuratointi- ja ripustusprosessia käytännössä. Kerron keräilijästä ja hänen kokoelmastaan sekä käyn läpi, miten kokoelman kartoitus ja ripustus toteutettiin. Esittelen konkreettisia esimerkkejä teosten sijoittelusta ja siitä, miten ne vaikuttivat tilan tunnelmaan ja toimivuuteen. Kerron julkaisusta, jonka teemme Taidekodille sekä avaan pohdintoja, joita kävimme Taidekodin ovien avaamiseen liittyen. Nostan myös esiin joitain taiteilijoita, teoksia ja teoskokonaisuuksia kokoelmasta ja annan näin esimerkkejä kokoelman sisällöstä. Opinnäytetyön ensimmäinen osa sisältää tekstikatkelmia suoraan keräilijän kynästä, joita hän kirjoitti muistellessaan teoksiin liittyviä kommelluksia keväällä 2024. Tekstipätkät ovat osa julkaisua, jonka tulemme tekemään Taidekodista. Nämä otteet ovat otsikoitu *Keräilijä kertoo*.

Luvussa kolme avaan kuraattorin roolia ja hoivan käsitettä sekä peilaan tehtyä työtä muihin vastaavanlaisiin taidekeräilijöiden koteihin. Teoreettisessa osassa syvennyn työssä nousseisiin kysymyksiin ja esittelen näkökulmia ja toimintatapoja taidekokoelmien kuratoimiseen. Pohdin myös, miten yksityiset taidekokoelmat voivat toimia kulttuuriperinnön säilyttäjinä ja välittäjinä, ja miten niiden avaaminen yleisölle rikastuttaa yhteisöä ja lisää taiteen saavutettavuutta sekä kiinnostusta taiteeseen ja sen keräämiseen.

Yhteistyö keräilijän kanssa tarjosi mahdollisuuden pohtia, miten tuoda yksityiseen kokoelmaan hankittuja teoksia esiin kodissa vieraileville ihmisille. Toivon myös, että projekti tarjoaa uusia näkökulmia kotinäyttelyiden kuratoimiseen, avaa kuraattorin roolia kotinäyttelyn kontekstissa ja voisi toimia mallina tuleville vastaavanlaisille hankkeille.

1.2. Tutkimuskysymykset

Opinnäytetyöni kirjallisessa osassa keskityn kahteen keskeiseen kysymykseen, jotka liittyvät yksityisen taidekokoelman kuratoimiseen. Ensimmäinen tutkimuskysymys käsittelee tehtyä työtä. Haluan opinnäytetyössäni selvittää omaa esimerkkiäni käyttäen, **mikä on kuraattorin rooli yksityisen taidekokoelman kuratoimisessa**. Yritän ymmärtää, kuinka kuraattori toimii välittäjänä taiteilijan, teosten ja yleisön välillä, ja miten tämä rooli muotoutuu yksityisten kokoelmien kontekstissa. Kuinka kuraattorina toimin suhteessa keräilijään, kokoelmaan ja kokoelman taiteilijoihin? Tahdon opinnäytetyössäni selvittää, miten kuraattori voi toimia parhaalla mahdollisella tavalla taidekokoelman hyväksi. Etsin vastauksia oman työni analysoimisen lisäksi haastatteleamalla kotiripustuksia tehnyttä kuraattoria ja yksityisiä taidekeräilijöitä.

Toiseksi haluan selvittää, **miten saattaa yksityinen taidekokoelma yleisön nähtäville kotinäyttelyn kontekstissa**. Tämä kysymys kytkeytyy sekä pohdintaan siitä, miten avata ovet käytännössä, että laajempiin institutionaalisiin, sosiaalisiin ja eettisiin pohdintoihin kodin merkityksestä. Kun yksityinen koti avataan näyttelytilaksi, se ylittää perinteisten taideinstituutioiden rajat ja muuttaa taiteen kokemisen tapaa. Haluan tarkastella, mitä kotinäyttely tarkoittaa yleisön näkökulmasta: miten kodin henkilökohtaisuus vaikuttaa taideteosten esillepanoon ja tulkintaan, miten tilan ja teosten välinen suhde rakentuu, ja mitä haasteita tai mahdollisuuksia tällainen ympäristö tuo teoksille, puhumattakaan siitä, miten yleisön voi kutsua kotiin turvallisesti niin kodin kuin teostenkin näkökulmasta. Lisäksi pohdin, miten vierailukokemus eroaa institutionaalisesta näyttelykäynnistä ja millaisia uusia vuorovaikutuksen muotoja koti näyttelytilana voi synnyttää. Pysin tarkastelemaan kysymystä ja luomaan mallin kotinäyttelyn avaamiselle vertailemalla Taidekotia muihin jo olemassa oleviin taidekoteihin.

1.3. Tutkimusmenetelmät

Opinnäytetyöni on tapaustutkimus ja tutkimusmenetelmäni perustuvat laadulliseen tutkimukseen. Aineisto on koottu haastatteluilla sekä havainnoimalla ja vertaamalla omaa työtä jo tehtyyn vastaavaan työhön. Laadullinen tutkimus on tutkimusmenetelmä, joka keskittyy ymmärtämään ilmiötä syvällisesti ja kontekstissaan. Se ei perustu numeroihin tai tilastoihin, vaan merkityksiin, kokemuksiin ja tulkintoihin. (Eskola, Suoranta. 2022) Tarkoituksena on usein tuottaa uutta tietoa, tunnistaa teemoja tai ymmärtää tutkittavan ilmiön moniulotteisuutta.

Haastattelin opinnäytetyöhöni yhteensä neljää taidekeräilijää sekä yhtä kotiripustuksia tekevää kuraattoria. Haastattelumenetelmäksi valitsin puolistrukturoidun haastattelun, jotta vastaukset olisivat sekä vertailtavissa että avoimia uusille näkökulmille. Haastattelut toteutettiin sähköpostitse, mutta haastateltavilla oli mahdollisuus vastata kysymyksiin joustavasti. Haastattelujen käsittelyssä on painotettu tutkimuksen eettisiä periaatteita, kuten anonymiteetin turvaamista ja osallistujien suostumusta. Viitataan haastateltaviin koodinimillä H1, H2, H3 ja H4. Taidekodin keräilijään viitataan erikseen keräilijänä.

Tässä opinnäytetyössä on huomioitu tietosuojaan liittyvät käytännöt erityisesti tutkimusaineiston käsittelyn osalta. Haastateltavien anonymiteetti on varmistettu poistamalla henkilöiden tunnistamiseen johtavat tiedot ja käyttämällä pseudonyymejä. Kaikki kerätty aineisto on säilytetty turvallisesti ja käsitelty luottamuksellisesti.

Koska opinnäytteeni käsittelee yksittäisiä henkilöitä, heidän kotiaan sekä heidän suhdettaan taiteeseen, on tärkeää avata, miten heistä puhun. Käytän opinnäytteessäni Taidekodin asukkaista pseudonyymejä *keräilijä* ja *puoliso* tai puhuttaessa heistä yhdessä *keräilijäpariskunta*. Heidän henkilöllisyytensä eivät ole salaisia, mutta haluan opinnäytteessäni keskittyä Taidekotiin projektina ja taidekoteihin ilmiönä, en heihin ihmisinä. Käyttämällä heistä kuvaavia nimityksiä, mutten nimiä, toivon huomion kiinnittyvän tutkimuksen keskeisiin kysymyksiin, eikä heihin yksityishenkilöinä. Koska kyseessä on projekti, jonka tarkoitus on toimia esimerkkinä ja inspiraationa myös muille, tieto Taidekodista löytyy helposti tietoa kaipaavalle.

Tutkimuksen yhteydessä on laadittu erillinen tietosuojaseloste, joka sisältää tiedot henkilötietojen käsittelyn perusteista, säilytysajoista sekä tutkimukseen

2. TAIDEKODIN RIPUSTUS

2.1. Lähtökohta

Aihe opinnäytetyölleni tuli suoraan keräilijältä. Ulkomaan-kirjeenvaihtajana toiminut taidekeräilijä oli muuttamassa ulkomaankomennukselta Pekingistä takaisin Helsinkiin, ja Helsingin-koti täytyisi taas taiteesta. Suuri osa teoksista oli ollut ulkomailla asumisen ajan ystävien ja tuttavien luona seinäsäilytyksessä, ja kokoelma oli kasvanut myös ulkomailla asumisen aikana niin suomalaisella kuin kiinalaisellakin taiteella. Keräilijä tarvitsi apua sekä uuden ripustuksen tekemisen, että kokoelman listaamisen kanssa ja otti yhteyttä minuun.

Keräilijän ja hänen puolisonsa koti sijaitsee Helsingin Töölössä lähes sata vuotta vanhassa tiilikerrostalossa. Asunnossa neliöitä on noin sata, ja suurin tila koostuu kahdesta suuresta huoneesta, salongista ja olohuoneesta, jossa on lisäksi makuusyvennys. Asunnossa on kaksi sisäänkäyntiä, keittiö ja vierashuone, pienempi vessa sekä kylpyhuone. Asunnossa asuu ja elää kaksi aikuista ihmistä, mutta vierashuone majoittaa myös tuttuja ja vieraita tarvittaessa.

Taidekoti M&M nimi syntyi keräilijän ystävän näppäimistöstä. Koska osa Taidekodin kokoelman teoksista on ollut ystävien luona säilytyksessä ulkomaan komennuksien aikana, myös Taidekoti ottaa vastaan sijoitettuja teoksia. Kun keräilijän ystäväpariskunta oli muuttamassa ulkomaille, keräilijä kyseli pariskunnalta, voisiko muutama teos – Veera Kuljun keramiikkateos *Breath of Life*, Jasmin Anoschkinin maalaus, sekä kaksi Timo Vuorikosken pienempää maalausta tulla sijoitukseen. Viestinvaihdossa ystäväpariskunta kirjoitti Taidekoti M&M:stä, käyttäen näin nimitystä ensimmäistä kertaa. Nimi tulee keräilijöiden etunimistä, jotka molemmat alkavat m-kirjaimella.

Taidekoti M&M kokoelma koostuu ennen kaikkea keräilijän kokoelmasta, mutta siihen sisältyy myös puolison tekemiä hankintoja, joka muodostaa osakokoelman. Ripustusta tehdessä en tehnyt eroa sille, kummasta kokoelmasta teokset tulivat, vaan käsittelin kokoelmia yhtenä kokonaisuutena ja teokset löysivät paikkansa sisältönsä, ei omistussuhteensa kautta.

Työn keskeisenä tavoitteena oli luoda kokonaisvaltainen ja esteettisesti miellyttävä ripustus, joka kunnioittaisi asukkaiden henkilökohtaista makua ja samalla toisi taiteilijoiden teokset parhaalla mahdollisella tavalla esiin. Prosessin edetessä sen keskeiseksi sisällöksi muodostui myös sen pohtiminen, miten Taidekodin ovet voidaan avata ja samalla säilyttää teosten turvallisuus. Miten yksityisestä kodista voidaan tehdä edes osittain julkinen? Miten se onnistuu käytännössä ja mitä tarkoittaa kodin julkiseksi tekeminen. Mitä tunteita kodin avaaminen herättää? Pohdimme myös mikä on Taidekodin tarkoitus.

Työhön sisältyi kokoelman yli 80 teoksen inventointi ja niille sopivan paikan löytäminen kodin tiloissa. Halusin myös tarkastella, miten tehdä kotinäyttelystä eheä kokonaisuus, joka heijastaisi keräilijäpariskunnan arvoja ja kiinnostuksen kohteita. Koin tärkeäksi pohtia, miten teokset saa edustavasti esille, mutta samalla niin, että asunnossa voi asua ja elää – järjestää juhlia ja tanssia!

2.2. Keräilijä keräilijänä

Koin, että projektille on tärkeää, että kuraattorilla on läheinen suhde keräilijän kanssa. Halusin oppia ymmärtämään hänen ajatuksiaan, jotta ymmärtäisin paremmin kokoelmaa ja sen sisältöjä. Yhteistyö keräilijän kanssa alkoi melko tiiviillä viestittelyllä hänen vielä asuessaan Kiinassa. Tutustuin kokoelmaan kuvien ja tekstin välityksellä ja listasin teoksia. Olin tutustunut keräilijään pintapuolisesti jo aiemmin työskennellessäni helsinkiläisessä taidegalleriassa, josta useat kokoelman teokset on hankittu, mutta pääsin tutustumaan häneen paremmin vasta projektin edetessä. Työni galleriassa lienee ollut osasyy, jonka takia minut pestattiin tehtävään – tunsin kokoelman teoksia ja taiteilijoita jo entuudestaan.

Keräilijä on suomalainen keski-ikäinen nainen, joka on toiminut muun muassa kirjeenvaihtajana Ruotsissa ja Kiinassa. Keräilijä on kirjoittanut useita kirjoja, joista tunnetuin on voittanut Tieto-Finlandia -palkinnon. Olin aikeissa jättää sukupuolen ja ikään viittaavan sanan tutkimuksesta pois, mutta koska suuri osa julkisuudessa esillä olleista taidekeräilijöistä tai keräilijäpariskunnista kuvataan miehen kautta, halusin korostaa, että Taidekoti M&M on nimenomaan naisen ja hänen puolisonsa keräämä kokoelma.

Havainnollistavin tapa kuvata keräilijää keräilijänä on teoshankinnoista kertominen. Kokoelmansa ensimmäisen teoksen keräilijä osti tukholmalaisen baarin seinältä 2000-luvun alussa. Keräilijä oli ollut viettämässä iltaa ystäviensä kanssa juomaravintolassa, nähnyt seinällä teoksen ja todennut, että tahtoisi ostaa sen. Keräilijän ystävä oli tuntenut taiteilijan ja tutustuttanut keräilijän ja taiteilijan toisiinsa. Keräilijä oli käynyt taiteilijan työhuoneella, katsonut taiteilijan muitakin töitä, mutta päättänyt kuitenkin teokseen, jonka oli nähnyt ravintolan seinällä. Fredrik Bergman Blixin nimetön maalaus vuodelta 1998 oli siis kokoelman ensimmäinen teos.

Ripustin Bergman Blixin suurikokoisen maalauksen Taidekodin ensimmäiseen ripustukseen keväällä 2024 asunnon salonkiin näkyvälle paikalle sohvan yläpuolelle. Avajaisten jälkeen kokoelman kartuttua kesällä 2024, oli mietittävä

uudelleenripustusta. Kun taiteilija Riiko Sakkinen oli käymässä Taidekodissa, hän heitti ilmoille ajatuksen tai ajatteli ääneen, että kohta teidän pitää alkaa ripustaa teoksia kattoon. Itse vastustin ideaa teosturvallisuuteen ja ripustuskäytäntöihin vedoten, mutta kesälomani aikana keräilijän puoliso ja Taidekodissa vierailut taiteilija Chak Man Lei ripustivat Blixin teoksen makuualkovin kattoon. Keräilijä kärsi pahoista selkävaivoista vain hetki teoksen uudelleenripustamisen jälkeen, ja joutui viettämään paljon aikaa makuualkovissa pötköttäen, tehden muun muassa yhden haastattelunkin makaamalla haastateltavan kanssa sängyllä. Tällöin päätöstä ripustaa teos kattoon kiiteltiin.

Kotinäyttelyn erityispiirteenä pidän sitä, että kotikokoelmassa voi rikkoa ripustuksen konventioita ja sivuuttaa oikeaoppiset perustelut – tärkeintä on, että keräilijä on tyytyväinen.

Vuosina 2003–2015 keräilijä hankki muutamia teoksia kotiinsa, muttei mieltänyt itseään vielä keräilijäksi. Tämän ajan hankintoja on muun muassa pieni kehystetty teos nimeltä *Orastus*. Keräilijän itsensä kertomana keräilijä oli käymässä kaverinsa luona Etelä-Afrikassa 2000-luvun alussa, kun paikallinen, suuressa rahapulassa ollut taiteilija Nicole Swan, järjesti tuttavansa kotona myyntinäyttelyn. Keräilijä osti Orastuksen. Teos kertoo taiteilijan mukaan hetkestä, jolloin hän tajusi, että hän selviää sittenkin. Pari vuotta aiemmin rekka oli tahallaan tönäissyt hänet vuorenrintettä alas, ja hän oli joutunut sen seurauksena useisiin eri leikkauksiin.

Varsinaisen keräilyn keräilijä kertoo alkaneen kevyesti ja vahingossa. Keräilijän ystävä oli saanut kutsun helsinkiläisen galleristin juhliin tämän galleriaan, ja käytännön piloista pitävinä ihmisinä ystävykset päättivät, että keräilijä menee juhliin ystävänsä sijasta esittäen tätä kutsun saanutta ystävää. Vitsi oli hyvä, vaikkei galleristi sitä tajunnut. Tuona iltana vuonna 2015 keräilijä tutustui galleristiin, osti Kaisu Koiviston veistoksen *Target I*, jota keräilijä kutsuu Bambiksi, ja vei sen mukanaan Kiinaan ensimmäiselle työkomennukselleen. Tämä ilta ja tutustuminen galleristiin voidaan nähdä olleen merkittävää keräilyn aloittamisessa. Tuona iltana ja muutamana seuraavanakin taiteenoston hetkenä keräilijä oli hiprakassa tai humalassa erilaisissa taiteeseen liittyvissä juhlissa. Keräilijä kertookin mielellään

alkoholilla olleen osuutta kokoelmansa syntymiseen. Kun keräily alkoi toden teolla, hän alkoi kyllä ostaa taidetta (myös) selvin päin.

Finlandia-palkinnon voitto pian tämän jälkeen vuonna 2016 ja siitä saatu palkintosumma 30 000 euroa oli kuitenkin konkreettinen sysäys aktiivisemmän keräilyn aloittamisessa. Palkintorahoilla hankittuja teoksia olivat keräilijän mukaan Emma Helteen veistos *Tove*, Reima Nevalaisen maalaus *Mother Earth*, Sirpa Särkijärven maalaus *Transcriptio 9 (Huolimatta)*, Elina Merenmiehen mustemaalaus paperille *Katso ihmistä* ja Paavo Halosen *Haukkakaappi*. Keräilijä halusi taidetta ostamalla palauttaa kulttuuripiireiltä saamansa tuen ja sijoitti suuren osan palkintorahasta taiteeseen. Taidekeräilijäksi keräilijä alkoi tuntea itsensä, kun hänellä alkoi olla jo useampia teoksia.

Kuva 4. Taidekodin salonki ensimmäisessä ripustuksessa keväällä 2024

Kuva 5. Bergman Blixin teosta ripustetaan kattoon

KERÄILIJÄ KERTOO

Tove on yksi teoksista, jonka hankin, kun sain yhtäkkiä paljon rahaa Finlandia-palkinnon myötä vuonna 2016. Ehkä voisi sanoa, että silloin keräilyni lähti lentoon. Tove on herkkä ja taitavasti muovattu, ja se viittaa Tove Janssonin isän kuvanveistäjä Victor Janssonin veistoksiin. Victor Jansson käytti Tovea mallinaan. Tove on myös esineenä herkkä. Jos se kupsahtaa kerran nurin, se menee palasiksi. Useammin kuin kerran olen Toven onnistunut pelastamaan, kun olen kotibileissämme nähnyt, kuinka lapsen pienet kädet kurottautuvat Tovea kohti.

Taiteemme on kuin ihmeen kaupalla selvinnyt suuremmista vammoista, vaikka meillä on ollut jättimäisiä juhlia, taidettamme on rahdattu useita kertoja maasta ja asunnostamme toiseen ja iso osa töistä on ollut myös kavereilla lainassa. Panda-veistoksella on vähän rohtumaa otsassa ja voi olla, että Veera Kuljun vanhemmasta peilistä on yhden pienen lehden pää murtunut pois.
Veeran mukaan se ei teosta heikennä.*

** saattoi
kuraattorilta
irrota*

Yksi Bambin nuolista katkesi, mutta Kaisu Koivisto oli alkujaankin sanonut, että niitä voi tarvittaessa korvata. Lasse Ursinin toinen maalipurkkiteos murtui muutossa, mutta Lasse korjasi sen.

Tätä kirjoittaessa vain yksi taideteos on hävinnyt muuttojen ja lainausten aikana. Se on Nina Mantsisen tuftattu tagi. Onneksi meillä on niitä kaksi muutakin.*

**Myöhemmin selvisi, että oli syntynyt väärä muistikuva. Tageja ei ollutkaan hukassa, niitä oli alunperinkin ollut vain kaksi.*

Kuva 6. Emma Helteen veistos Tove

Keräilyssä on keräilijän itsensä mukaan enemmän kyse intohimosta kuin sijoituksesta, vaikka joidenkin kokoelman teosten arvo onkin noussut ajan kuluessa. Keräilijä kertoo ostavansa taidetta, kun löysää rahaa on ja nauttii elämisestä taiteen ympäröimänä. Hän myös säästää taiteen ostoa varten. Hänen mukaansa ”Taideteokset tuovat kotiin ja elämään pysyvää kauneutta ja ovat samalla muistoja eletystä elämästä.” Esimerkiksi Riiko Sakkisen ja Salon De Peinture Grand Popo -kollektiivin *Bad Hair Day Leaders* -teos muistuttaa keräilijän viettämästä ajasta Villa Karo -residenssissä Beninissä sekä kirjasta, jonka keräilijä kirjoitti residenssissä ollessaan. Keräilijä on tavannut teoksen maalanneen kylttimaalari Louis Houenouden. Kerron tästä teoskokonaisuudesta lisää seuraavassa luvussa.

Monet kokoelman teokset linkittyvät tiettyihin paikkoihin ja ihmisiin. Kiinalaiset teokset muistuttavat kiinalaisista ystäväistä, joista monet ovat itsekkin taiteilijoita. Ruotsista hankittu maalaus tuo mieleen siellä vietetyn ajan. Bambi-veistos puolestaan on ollut osa taiteilijaystävien juhlia Kiinassa, toiminut siellä leikkikaluna ja herättää muistoja noista hetkistä. Toimittajana ja kirjailijana työskentelevä keräilijä ei siis talleta elämäänsä tekstimuodossa, vaan kokoelma toimii hänen päiväkirjanaan.

Teosten valinnassa tunne on tärkein ohjaava tekijä – hän ostaa teoksia, joista todella pitää, mutta joskus myös järkisyyt vaikuttavat hankintapäätökseen. Esimerkiksi jos keräilijä huomaa, että jokin teos on hintatasoonsa nähden poikkeuksellisen edullinen, hän saattaa ostaa sen. Silti teoksen täytyy miellyttää, sillä pelkkä alhainen hinta ei yksin riitä perusteeksi. Toisinaan hankinnan estää käytännöllinen syy – esimerkiksi veistokset voivat jäädä ostamatta, jos ne hankaloittaisivat liikaa asunnossa kulkemista. Myös siivousnäkökulma voi vaikuttaa päätökseen, sillä teosten ei tulisi hankaloittaa arjen sujuvuutta. Tästä erityisesti keräilijän puoliso muistuttaa, sillä hän on kodin siivousvastaava. Rationaalinen harkinta liittyy usein myös taloudelliseen tasapainoon: jos budjetti kuluu yhteen teokseen, seuraavaan houkuttelevaan hankintaan ei ehkä ole enää varaa. Lisäksi kokoelman monimuotoisuutta ohjaa se, ettei yhden taiteilijan teoksia haluta kerryttää liikaa.

Keskustellessamme keräilyn vaikutuksista, keräilijä kertoo sillä olleen positiivinen vaikutus elämään ja ihmissuhteisiin. Teokset tuovat iloa ja terapiaa arkeen. Huonoksi puoleksi keräilijä mainitsee suuren taidekokoelman muuttamisen olevan haastavaa. Taidekeräilystä on tullut osa keräilijän identiteettiä ja sosiaalista statusta. Hän kokee olevansa etuoikeutettu, mutta kuitenkin tavallinen ihminen, joka on tehnyt taidekeräilystä osan elämää. Keräilijä toivoo voivansa inspiroida esimerkillään ihmisiä taidekeräilyn pariin.

Monet tunnetuista taidekeräilijöistä ovat varakkaita, liiketaloudessa menestyneitä taidemesenaatteja, mikä voikin herättää kysymyksen onko Taidekodin keräilijöiden taustalla perittyä omaisuutta tai merkittävää liiketoimintaa. Kyseessä on kuitenkin tavallinen lapseton työssäkäyvä dink-pariskunta*. Keräilijä on kuitenkin poikkeuksellinen siinä suhteessa, että hän käyttää suuren osan likviditeetistään taiteeseen. Muuten keräilijä tunnetaan säästövinkeistään, ja hän on erittäin maltillinen rahankäyttäjä.

On vaikea löytää tuoretta tilastotietoa suomalaisten taidehankinnoista. Muotoilualan asiantuntijajärjestö Ornamo on tehnyt Taiteen markkinatutkimuksen vuonna 2014. Sen mukaan eniten taideteoksista maksavat taiteen suurkuluttajat, johon näen myös keräilijämme lukeutuvan. Tutkimuksen mukaan maksuvalmiutta suomalaisilta löytyisi enemmänkin, vaikka hintamielikuva taiteesta on kallis. 16 % noin tuhannesta kyselyyn vastanneesta suomalaisista voisi maksaa teoksesta yli 1 000 euroa. (Rikkinen, 2015.)

Taloustaito-julkaisussa filosofian tohtori ja taidemarkkinoiden asiantuntija Pauliina Laitinen kirjoittaa Taloustaidon syyskuussa 2024 tekemästä taidekyselystä selviävän, että lähes puolet kyselyn vastaajista ei ole hankkinut lainkaan taidetta viime vuosina ja ne, jotka ovat ostaneet taidetta viimeisen kolmen vuoden aikana, olivat käyttäneet hankintoihin keskimäärin 2039 euroa. Laitisen mukaan pitkään jatkunut talouden matalasuhdanne on pienentänyt taidemarkkinoiden myyntivolyymia ja taidekaupasta elantonsa saavien tuloja. (Laitinen, 2024.)

Jutun kyselyyn vastasi 222 ihmistä syyskuussa vuonna 2024 eikä sitä voida pitää tilastollisesti edustavana. Jutun mukaan monet vastaajista asuvat Uudellamaalla, ovat iältään 50–70-vuotiaita ja 65 vastaajista oli naisia. (Laitinen, 2024.) Uskallan verrata keräilijää näin ollen kyselyn tuloksiin hänen asuessaan Uudellamaalla ja sijoittuessaan tutkimuksen suurimpaan ikähaarukkaan.

**DINK = Double Income No Kids*

2.3. Taide ja sen ripustus

Sain keräilijältä listan kokoelman teoksista hänen vielä asuessaan Kiinassa. Lista sisälsi teoksia 36 taiteilijalta, osassa vain kuvaus teoksesta, jotkut ilman nimeä tai lisätietoja. Tarkoituksena oli inventoida kaikki teokset. Päivitetty listaus oli tärkeää myös kokoelman vakuuttamista varten. Ripustuksen lähtökohtana ja tavoitteena oli saada kaikki kokoelman teokset esille asuntoon – ei varastoihin, sillä kokoelman teosten tarkoitus on olla esillä.

Keräilijän kokoelma sisältää pääosin suomalaista nykytaidetta, mutta joukkoon mahtuu teoksia myös Kiinasta ja Ruotsista. Kokoelmassa on teoksia verrattain nuorilta tekijöiltä. Omasta mielestäni kiinnostavaa kokoelmassa on se, että se sisältää teoksia taiteilijoiden ensimmäisistä näyttelyistä ja sitten myöhemmistä, joista huomaa taiteilijan kädenjäljen muuttuneen. Näitä ovat esimerkiksi Melina Paakkosen maalaukset, joita kokoelmassa on kaksi, Maisa Majakan veistokset sekä Maija Tammen valokuvat.

Kokoelma sisältää maalauksia, valokuvia, veistoksia, kaksi videoteosta ja installaatioita. Kokoelman erityispiirteenä pidän sitä, että keräilijä on hankkinut kokoelmaansa moniosaisia teoskokonaisuuksia, teossarjoja, joita galleriakokemukseni pohjalta ostavat pääosin vain museot tai muut instituutiot, eivät yksityiset ihmiset. Näitä kokoelman moniosaisia teoksia ovat Riiko Sakkisen ja Salon De Peinture Grand Popo -kollektiivin *Bad Hair Day Leaders*, Janne Laineen 8-osainen teossarja *The Mark they left: Homeless Paris* ja Chak Man Lein nokityöt. Monilta taiteilijoilta on kokoelmassa useampia teoksia, kuten Emma Helteeltä sekä keramiikkaveistos että puuveistos, Niina Mantsiselta useampi tuftattu työ ja Chak Man Leilta kolme erilaista ja eri tekniikoin tehtyä teosta tai teossarjaa. Maija Tammelta kokoelmassa on valokuvateoksia kahdesta merkittävästä eri sarjasta, *Milky Waysta* ja *One of them is a Humanista*. Keräilijän persoona kokoelmassa paistaa vahvasti läpi ja esimerkiksi tupakkaa polttavat naiset, röökimuijat, ovat kokoelmassa vahvasti edustettuina. Tupakkaa polttavia naisia näkyy esimerkiksi Anna Tuorin maalauksessa sekä Maisa Majakan useissa keramiikkaveistoksissa tai reliefeissä.

Ripustaminen alkaa

Alkuperäisen suunnitelman mukaan meriteitse Kiinasta Suomeen matkaavan muuttokuorman oli määrä saapua Helsinkiin 21. maaliskuuta 2024, ja kotinäyttelyn avajaisia oli tarkoitus juhlia vappuna. Tällöin muutolle ja ripustukselle olisi jäänyt reilu kuukausi aikaa. Muuttokuorman saapuminen Suomeen kuitenkin viivästyi, ja lopulta huonekalut ja osa kokoelman teoksista saapuivat Helsinkiin vasta 30. huhtikuuta. Halusimme avata kotinäyttelyn mahdollisimman nopeasti, jotta asukkaat voisivat palata normaaliin elämään viiden kuukauden askeettisen jakson jälkeen ja minä ehtisin opintomatkalteni Afrikkaan. Siksi päätimme järjestää avajaiset helatorstaina 9. toukokuuta. Ripustukselle jäi viikko aikaa. Ripustusprosessi oli työläs, sillä jokaiselle yli kahdeksallekymmenelle teokselle oli löydettävä paikka kodin tiloista.

Kun ripustus aloitettiin vapun jälkeen 2. toukokuuta, muutto oli pahasti kesken. Asunnossa oli muuttokuorman saapuessa muutamia huonekaluja, kuten sänky, yksi sohvista ja keittiössä pöytä, sekä tietenkin valtavasti ystäviltä palautuneita teoksia veistoksista maalauksiin nojailemassa siellä missä ne mahtuivat turvallisesti olemaan. Huonekalut löysivät nopeasti paikkansa ja pääsimme varsinaisen ripustuksen kimppuun samalla, kun kodin asukkaat pyykkäsivät kuukausia merikonteissa matkustaneita vaatteita ja muita kodin tekstiileitä.

Viikon aikana kävin tiivistä dialogia keräilijäpariskunnan kanssa. Tavoitteenani oli ymmärtää heidän elämänsä ja sitä, miten he kokevat eri teokset, millainen suhde heillä on teoksiin, onko jollain teoksella ollut erityinen paikka, joka on toiminut ennen hyvin jossain tietyssä kohdassa asunnossa tai onko esimerkiksi jokin teos erityisen tärkeä. Kyselemällä pyrin saamaan käsityksen heistä ihmisinä sekä elämästä heidän kodissaan, jotta koti säilyttäisi sen kodinomaisen ilmapiirin myös uuden ripustuksen jälkeen. Vaikka taidekodissa taide on tärkeää, koin yhtä tärkeäksi ajatella ihmisiä, jotka siellä asuvat. Taidekodissa koti on yhtä tärkeää kuin taide.

Aloitin ripustuksen suurista teoksista sekä niistä, joille oli muodostunut päässäni selkeä paikka. Tällainen oli muun muassa Riiko Sakkisen ja Salon De Peinture Grand Popo -kollektiivin *Bad Hair Day Leaders* – 14 osainen teossarja, joka on kokonaisuudessaan useita metrejä leveä. Teos on asunnon katseenvangitsija, sillä sen lisäksi, että se on kokonaisuutena iso ja värikäs, on jokaisessa maalauksessa kuvattuna yksi maailman valtaapitävistä, kuten Vladimir Putin, Donald Trump, Kim Jong-un ja Angela Merkel. Sakkinen oli sanonut keräilijälle, että teoksella

Kuva 7. Bad Hair Day Leaders Taidekodin olohuoneessa

saisi leikitellä ja sen neljäätoista erikokoista osaa saisi myös hajauttaa ympäri asuntoa. Koin kuitenkin, että teos olisi vaikuttavin kokonaisuutena yhdellä seinällä. Päädyin ripustamaan teoksen olohuoneen isolle seinälle kahteen riviin, seitsemän muotokuvaa rinnakkain.

Salon De Peinture Grand-Popo on Riiko Sakkisen verkkosivujen mukaan taiteilijakollektiivi, joka perustettiin Beninissä, Länsi-Afrikassa, vuonna 2018 ensin kuvataiteilija Riiko Sakkisen avustajatiimiksi, sitten kaupalliseksi muotokuvaliiketoiminnaksi ja lopulta taiteilijakollektiiviksi. Beninissä suuri osa mainoksista ja kylteistä on käsinmaalattuja. Salon de Peinturen muotokuvien referenssinä ovat Grand-Popon kylässä sijaitsevat kauneussalonki- ja parturikampaamokyltit. Tällä hetkellä kollektiivin jäseniä ovat taidemaalari Louis Houenoude, tuottaja Juliette Sossou ja taiteellinen johtaja Riiko Sakkinen. (Sakkinen R. 2025.)

Keräilijä ja Sakkinen alkoivat pitää yhteyttä, kun keräilijä kirjoitti Villa Karon taiteilijaresidenssissä Beninissä kirjaa siitä, miksi autamme. Sakkinen oli ollut samassa residenssissä aiemmin, ja oli toteuttanut *Bad Hair Day Leaders*-maalaussarjan paikallisen kylttimaalari Louis Houenouden avulla. Sakkinen oli vienyt paikalliselle parturi- ja kauneussalonkikyltteihin erikoistuneelle maalarille

maailman neljäntoista vallassa olevan johtajan kuvat. Houenoude tunnistanut heistä kuin paavin, mutta teki kaikista mallin mukaiset maalaukset.

Sittemmin Sakkinen yritti saada maailman taiteenostajia ostamaan Houenouden tekemiä muita potretteja, jotta maalaaminen olisi Houenoudelle kannattavaa. Muun muassa BBC teki projektista jutun, mutta silti se ei lähtenyt lentoon.

Teos oli ollut Sakkisen näyttelyissä Yhdysvalloissa ja Suomessa Sakkisen omana työnä, mutta kun se ei mennyt kaupaksi, Sakkinen siirsi sen kollektiivin nimiin. Sakkinen myi teoksen kollektiivin nimissä tilittäen summan suoraan kollektiiville Beniniin.

Teoskokonaisuus on koollaan ja vahvoilla väreillään hallitseva teos Taidekodissa. Ripustusta tehdessäni pohdin, miksi joku haluaa tai voi elää seinällään diktaattoreiden muotokuvia. Voisinko sijoittaa teoksen niin keskeiselle paikalle? Keräilijäpariskunta totesi, että he ovat ammattinsa puolesta, toimittajina, tekemisissä diktaattorien kanssa päivittäin, joten saisin päättää teoksen paikan täysin oman mieleni mukaan.

Teossarja on Taidekodin seinällä nyt ensimmäistä kertaa, sillä se ostettiin, kun keräilijäpariskunta ei asunut Suomessa. Ulkomaankomennuksen aikaan teos oli lainassa keräilijän kirjailijakaverin seinällä. Hän tosin kertoi teosta palauttaessaan, kun olin itsekin paikalla, että hän oli pakannut teoskokonaisuuden vaatehuoneeseen piiloon, kun Putin hyökkäsi Ukrainaan, sillä hän ei ollut kestänyt katsella Putinia ja muita inhoamiaan johtajia kotonaan.

Kun Espanjassa asuva Sakkinen Suomessa käydessään vieraili Taidekodissa, hän muistutti jälleen, että teoksella saisi leikitellä. Päätimme yhdessä sekä taiteilijan että keräilijän kanssa, että käännämme kunkin muotokuvan ylösalaisin aina, kun muotokuvassa kuvattu johtaja putoaa vallasta. Teos herättää vierailijoissa paljon keskustelua ja tunteita ja olenkin leikitellyt ajatuksella, että järjestämme juhlat, kun kaikki johtajat ovat poistuneet vallasta. Siihen voi toki mennä aikaa.

Toinen työ, joka löysi paikkansa ensimmäisten joukossa, oli Paavo Halosen *Päävärien piinaama*, jonka näin välittömästi eteisen päätyseinällä. Kokoelmassa on kolme Paavo Halosen teosta. Kun keräilijä vieraili Halosen työhuoneella, keräilijä ja taiteilija sopivat, että Halonen tulee itse installoimaan aiemmin hankitun *Päävärien piinaama* -teoksen asuntoon, kun sen paikka on päätetty. Päävärien piinaama on ollut esillä aikaisemmin esimerkiksi Turun tuomiokirkossa ja Helsingissä Galleria

Halmetojassa, mutta Taidekoti M&M:ssä teos kasvoi kynien määrän mukaan laajemmaksi kuin se on aiemmin nähty. Halonen tuli installoimaan teoksen eteiseen ripustusviikolla ja signeerasi teoksen Taidekodin avajaisissa helatorstaina 9.5.2024. Päätimme Halosen kanssa yhdessä myös kaksiosaisen teoksen *Taivaasta juopuneet* paikan.

Omia töitä ripustamaan tulivat myös Erika Erre, joka pääsi lisäämään pölyä ja likaa teokseensa *Maligni*, sekä Veera Kulju, jonka keramiikkarelieffien ripustamisessa oli turvallisempaa käyttää taiteilijan omia käsiä teosten herkkyyden vuoksi.

Kuva 8. Näkymä eteiseen

Kuva 9. Paavo Halosen Päävärien piinaama

Kuva 10. Erika Erren Maligni

KERÄILIJÄ KERTO O

Kerran kiertäessäni Huuto-galleriaa näin Erika Erren ”nukkekodin”. Olin että ooh, kuinka synkkä ja hieno. Puoliso oli mukanani galleriassa ja sanoi, että hieno on joo, mutta liian vaikea siivota. Teoksessa kun oli irtonaista sahanpurua ja nukkekodin irronneen oven kuului lojua lattialla. (Puoliso on meillä se, joka imuroi.)

Kävin kuitenkin puolisolta salaa kysymässä gallerian tiskiltä, paljonko teos maksaisi. Paljastui, että Erika antaa sen halukkaalle ottajalle ilmaiseksi. Hän ei halua myydä taidettaan rahalla.

Puhuin puolison ympäri, ja Erika lupasi, että oven voi nostaa erilliselle pienelle tasolle nukkekodin alle.

Yllätys oli, että teoksen matohahmot hohtavat pimeässä.

Kerran jouduin perumaan yhden Paavo Halosen teoksen varauksen Sculptorin näyttelyssä. Puoliso kun ei voi sietää täytettyjä lintuja kotona. Meillä on kaksi muuta ihanaa Paavon työtä. Toisessa eli Haukkakaapissa on linnunsulkia, ja ne ovat puolisollekin OK.*

**Nykyään kolme*

Kuva 11. Paavo Halosen Haukkakaappi

Kuva 12. Paavo Halosen Taivaasta juopuneet

Ripustuksen parasta antia itselleni olivat hetket, kun taiteilijat olivat itse installoimassa teoksiaan Taidekotiin. Saimme nauttia esimerkiksi hetkestä, kun taiteilijat Halonen ja Erre vaihtoivat omista työkalupakeistaan pölyjään ja likojaan keskenään.

Pääosin toteutin teosten fyysisen ripustamisen pitkälti itse yhdessä keräilijän puolison kanssa. Tommi Toijan teosta *Maailman puhaltaja*, jonka keräilijä hankki Toijan näyttelystä Taidehallista kesällä 2024, eli Taidekodin avajaisten jälkeen, tuli ripustamaan kuitenkin Taidehallin ripustaja, sillä teoksen herkäät lasikuplat vaativat apukäsiä kattoon kiinnittämisessä.

Einari Hyvösen suurikokoinen maalaus *Uncovering the Blobs*, josta käytetään tuttavallisemmin nimeä *Blob*, päätyi kodin vuoden 2024 ripustuksessa makuusyvennykseen sängyn yläpuolelle jo ennen kuin olin nähnyt kokoelman kaikkia teoksia. Teos sopi kokonsa puolesta syvennykseen loistavasti ja oli mielestäni hauska toisaalta näkyvällä paikalla oikeasta kulmasta katsottuna, toisaalta hieman piilossa. Teoksen paikka päätettiin jo hyvissä ajoin vuoden alussa, sillä teoksesta poimittiin värit, jotka tulivat makuusyvennyksen verhoihin. Verhot tilattiin Beninistä, jossa ne värjättiin teokseen sopiviksi. Näin myös *Blob* ja samassa huoneessa oleva Sakkisen kollektiivin Beninissä tekemä työ saivat yhdistävän tekijän.

Niina Mantsisen tuftattu teos *Frank* on keräilijän mukaan kaikkien suosikki, myös lasten. Se on keräilijän mukaan ”pehmeä ja ihana ja sopivasti vinksautanut.” Se sijaitsi kodin vanhassa ripustuksessa, ennen ulkomaille muuttoa, kodin vierashuoneessa sängyn vieressä. Pehmeän ja verrattain kestävänsä olemuksensa vuoksi sen oli pystynyt sijoittamaan sängyn viereen, jossa pienet osumat eivät sitä pahemmin hetkauta. Haastatellessani pariskuntaa tuli kuitenkin ilmi, että *Frank* ei ehkä ollut ansaitsemallaan paikalla. Vierashuoneessa sitä tuli nähtyä turhan harvoin. Uudessa ripustuksessa sijoitin *Frankin* pariskunnan makuusyvennykseen, jotta sitä voi ihastella joka päivä. Ahtaassa makuusyvennyksessä piti miettiä myös sitä, millaisia töitä syvennyksessä voi pitää.

KERÄILIJÄ KERTOO

Frank on yksi töistä, jota hankkiessa olen kokenut voittamisen kieroutunutta iloa. Eli olen ostanut sen juuri ennen kuin joku tuttu keräilijä tulee ja sanoo, että voi ei, juuri tuon minäkin olisin halunnut.

KERÄILIJÄ KERTOO

Kirsikankukkajoutsen eli Menkkajoutsen

Tämä on ensimmäinen Jasmin Anochkinin veistos, jonka olen ostanut. Teoksen alkuperäinen nimi oli ollut Menkkajoutsen, mutta galleristi Veikko Halmetoja vaati Jasminia muuttamaan nimen. Hän pelkäsi, ettei kukaan osta jotain menkkajuttuja.

Tässä meidän kokoelmassamme teoksella on käytössä kaksi nimeä. Osoittautui, että galleristi pelkäsi turhaan. Myöhemmin Jasmin on pitänyt Veikon galleriassa jopa näyttelyn Golden Menstruation, eli Kultaiset menkat.

Sijoitin Taidekoti M&M:n pieneen vessaan viisi teosta: Chak Man Lein peilin, jonka pinnassa lukee 10 % Happier, Veera Kuljun mustasta savesta tehdyn peilin, Elina Merenmiehen paperiteoksen *Katso ihmistä* sekä kaksi Anssi Kasitonin hartsiveistosta, *Yves Rocher* ja *Suu*. Merenmiehen Jeesusta kuvaava teos on sijoitettu pimeään vessaan osittain teosturvallisuuden vuoksi, osittain siksi, että vessassa on mielestäni oltava vähintään yksi Jeesus vahtimassa mitä siellä puuhataan. Kuljun keraaminen reliefi on hauras, ja pohdimme pitkään missä se olisi parhaassa turvassa, joten se löysi paikkansa vessasta, jossa se saa roikkua suhteellisen koskemattomana. Pienessä tilassa on tarkoituksella kolme peiliä: Lein *10 % Happier*, Kuljun tumma peili ja Merenmiehen *Katso ihmistä*. Niiden äärelle voi pysähtyä, katsoa itseään ja olla hetken yksin juhlien keskellä.

Kuva 14. Näkymä vessaan

KERÄILIJÄ KERTOO

Punaiseen tomaattiin liittyy niin paljon muistoja ja kommelluksia, että siitä olisi mahdoton luopua. Ostin Punainen tomaatti -maalauksen, kun olin käymässä Kiinasta Suomessa. Soitin Finnairille, mahtuuko se ruumaan. Finnair mittasi lentokoneen lastausluukun ja sanoi joo. Ongelma oli paino: matkatavara saa painaa vain 23 kiloa, ja kaikki ”oikeat” taiteen kuljetuslaatikot painavat itsessään paljon enemmän.

Soitin Valtion taidemuseoiden vaihteeseen ja kysyin, kuka laatikkoja tekee. Puusepät Ateneumista ottivat haasteen vastaan ja tekivät kevyen laatikon. Kun hain laatikon, se ei mahtunut tilattuun tilataksiin. Puusepät heittivät minut kämpille isolla taiteenkuljetusautolla.

Lentokentällä minut kuulutettiin portilta takaisin. Turvatarkastajat valittivat, ettei laatikko mahdu matkalaukkujen läpivalaisusta. He etsivät ruuvinväännintä, jotta saisivat kurkattua laatikon sisälle.

Laatikko saapui kuin saapuikin Kiinaan, mutta kotipihani portilla sotilaat eivät päästäneet matkatavaroita kuljettanutta pakettiautoa läpi. Onneksi paikalle tuli terrierisieluinen siivojani, jonka huuto säikäytti vartijat avaamaan portin.

Kun Tomaatti oli lainassa ystävällä, hänkin joutui kuljetuksiin tilaamaan aina kaksi taksia ennen kuin sai tarpeeksi ison paikalle.

Tomaatti on siis taiteen ongelmalapsi, rakas sellainen.

Tomaatti vangitsee valoleikkeineen, ja se jää usein vahvasti vieraillemme mieleen.

Taidekoti M&M sisältää myös muutamia enemmän tai vähemmän pysyvästi tilaan installoituja teoksia. Jo aiemmin mainittu Paavo Halosen *Päävärien piinaama* on löytänyt paikkansa kodin eteisestä ja taiteilijan kädenjälki näkyy seinässä. Teos on myös signeerattu seinään.

Kokoelma karttui joitain kuukausia avajaisten jälkeen, kun keräilijä osti Noora Geagean teoksen *Competition Y, R & B* (2023) Teosvälityksestä. Teosta ostaessa teosvälittäjät kertoivat epämääräisesti keräilijälle teokseen kuuluvan joitain lisäosia, jos ostaisi yhden osan sijasta koko kolmen teoksen sarjan. Keräilijä ei asiaa aivan ymmärtänyt, mutta osti koko kokonaisuuden kuten oli aikonutkin. Keräilijä sopi Geagean kanssa, että taiteilija tulisi ripustamaan teoksen asuntoon itse. Tapasimme kaikki kolme Taidekodilla, jotta voisimme yhdessä päättää teoksen paikan. Samalla vahvasti suositteletin, että teos viimeisteltäisiin spraymaalilla suoraan seinään. Keräilijä neuvotteli puolison kanssa ja kun lupa myöntyi, Geagea pääsi viimeistelemään teoksen suoraan Taidekodin olohuoneen seinään. Myöhemmin Geagean kokonaisuus kasvoi, kun keräilijä hankki kokoelmaansa myös Geagean videoteoksen *Competition 2*. Sijoitin videoteoksen seinäteosta vastapäätä iPadilta katsottavaksi ja kuulokkeilla kuunneltavaksi.

Taidekodin olohuoneen ja salongin välissä on upeat alkuperäiset puuliukuovet. Keräilijän vielä asuessa ulkomailla, ennen kuin olin päässyt itse käymään Taidekodissa, keräilijä ehdotti ripustuspaikaksi noita liukuovia ja sen syvennyksiä. Hän kysyi millaisen teoksen oviin saisi ripustettua. Pohdin tuolloin, että paperisia töitä saisi hyvin valolta suojaan liukuovien kadotessa seinän sisään. Tuolloin heräsi kuitenkin ajatus, josko saisimme jonkun taiteilijan tekemään teoksia suoraan oviin. Ehdotin keräilijälle kuvataiteilija ja Helsingin yliopiston piirustusmestari Vappu Rossia.

Taidekodin avajaisissa 9.5.2024 Vappu Rossi tuli piirtämään avajaisvieraita Taidekodin liukuoviin. Ajatuksena on, että joskus piirtämistä voitaisiin jatkaa.

Sekä Geagea että Halonen ovat luvanneet installoida työt uudestaan, mikäli Taidekoti joskus muuttaa toiseen asuntoon. Rossin piirustuksia Taidekodin vanhoista, olettaakseni alkuperäisistä ovista, ei ehkä tulla koskaan näkemään kodin ulkopuolella. Olen käyttänyt Rossin piirustuksia osana opinnäytteen kirjallisen osan kuvitusta.

Lopulta jätimme kolme teosta reilusta kahdeksastakymmenestä teoksesta ripustuksen ulkopuolelle. Ne olivat naapurin seinällä sijoituksessa oleva Che Kuain valokuvateos *Adrift 2*, Jasmin Anoschkinin keräilijän ystävilta säilytyksessä oleva suurikokoinen maalaus, joka oli verrattain helppo jättää ripustuksen ulkopuolelle, kun tila alkoi loppua kesken, sekä Tiitus Petäjaniemen muotokuva keräilijän puolisosta, joka jätettiin pois laadullisin perustein.

Kuva 15. Noora Geagea ripustamassa teostaan Competition Y, R & B

Kuva 16. Vappu Rossi piirtämässä Taidekodin avajaisissa 9.5.2024

Kuva 17. Keräilijäpariskunta Vappu Rossin piirtämänä

2.4. Taidekodin avaamisesta

Keräilijä vihjasi jo yhteistyömme alkuvaiheessa haluavansa pohtia kanssani kokoelmansa esittämistä myös muille kuin keräilijäpariskunnan lähipiirille, sillä kokoelma on verrattain suuri, teokset upeita ja kaikilla pitäisi olla mahdollisuus päästä nauttimaan niistä, ei pelkästään kokoelman keräilijäpariskunnan. Halusin pohtia, miten kotinäyttelyn voisi avata ja mitä se vaatisi. Tätä kirjoittaessani keväällä 2025 Taidekodissa on sen ensimmäisen olemassaolovuoden aikana vietetty avajaisia ja erilaisia juhlia, mutta lukuun ottamatta paria pienryhmää, ulkopuolisia siellä ei ole käynyt. Keskustelut kodin avaamisesta ovat kuitenkin tuottaneet tulosta, ja malli sen julkisesta esittämisestä on alkanut hahmottua. Avaan tässä työssä, minkälaisista asioista olemme keskustelleet keräilijän kanssa eli pohdin ovien avaamista teorian tasolla ja hahmottelen konseptia, jolla Taidekoti voitaisiin avata yleisölle.

Kulttuuriala on tätä kirjoittaessa leikkausten takia ahdingossa ja pohdimme yhdessä keräilijän kanssa, miten taiteen hankkimista voisi lisätä ja täten lisätä taiteilijoiden tuloja ja parantaa taiteilijoiden asemaa. Miten Taidekoti voisi inspiroida tai tehdä esimerkin taidekotien avaamisesta yleisölle? Voisiko tätä konseptoida ja innostaa muitakin yksityisiä taidekeräilijöitä avaamaan ovensa? Voisiko Taidekoti esimerkiksi näyttää, että taidetta voi ostaa, sen keskellä voi elää ja se on jopa aika ihanaa.

Taidekoti M&M haluaa siis toimia inspiraationa ja esimerkkinä siitä, että lähes kuka tahansa voi kerätä taidetta tai tulla taidekeräilijäksi – oman varallisuutensa puitteissa. Se herättää pohtimaan kuka voi ostaa taidetta ja näyttää esimerkillään, ettei taiteen omistaminen ole vain tietynlaisten ihmisten etuoikeus. Ei tarvitse tietää taiteesta tai olla tietynlainen ruvetakseen taidekeräilijäksi.

Pohdin, miten asukkaiden yksityisyys ja turvallisuus huomioidaan, jos Taidekodin ovet avataan tuntemattomille ihmisille. Millaisia sääntöjä kävijöille asetetaan? Olisiko mallina avoimet ovet, jolloin kuka tahansa voisi tulla vierailemaan kodissa ilmoitettuina aukioloaikoina, esimerkiksi kahtena peräkkäisenä sunnuntaina keväällä ja syksyllä klo 12–18 välillä vai pitäisikö olla ennakoilmoittautuminen aikaikkunoihin, jolloin varmistaisimme, ettei kodissa ole liikaa ihmisiä samanaikaisesti?

Miten markkinointi toteutetaan? Löytävätkö ihmiset perille? Koska prosessin edetessä oli selvää, että Taidekoti haluaa tulla julkisuuteen toimien esimerkkinä ja inspiraationa muille, loin yhteisestä päätöksestä Taidekodille Instagram-käyttäjätunnuksen tiedotusta varten. Lisäksi keräilijä on luomassa verkkosivuja omiin tarkoituksiinsa ja Taidekodilla tulee olemaan oma palstansa sivuilla.

Keräilijä on myös pohtinut kirjoittavansa kirjan taidekeräilystä aloittelijoille. Se sopii hyvin yhteen Taidekodin aikeiden kanssa. Taidekodissa voisi täten järjestää keskustelutilaisuuksia taiteen keräilyistä, taidemarkkinoista tai yksittäisistä taiteilijoista. Kotiin voisi kutsua myös kokoelman taiteilijoita esittelemään teoksiaan.

Taidekoti voisi tehdä yhteistyötä esimerkiksi taiteilijayhdistysten, gallerioiden tai museoiden kanssa. Esimerkiksi järjestämällä tapahtumia, joissa taiteilijat keskustelevat teoksistaan, tai tuomalla esiin kokoelman yhteyttä suomalaiseen taidekenttään. Olen myös kuraattorina lupautunut pitämään kuraattorikierroksia ja kertoa Taidekodista ja sen kokoelman taiteilijoista ja teoksista.

Halusin myös pohtia Taidekodin saavutettavuutta. Kenelle se on avoin? Kenelle se on saavutettava? Saavutettavuus tarkoittaa sekä fyysistä että henkistä esteettömyyttä. Taidekoti M&M:n kohdalla se voi tarkoittaa esimerkiksi sitä, kuinka helppoa sinne on päästä – onko sinne julkista liikennettä, onko sisäänkäynti esteetön, onko vierailijoille selkeät ohjeet? Mutta saavutettavuus on myös sosiaalista ja kulttuurista: kenelle tila tuntuu kutsuvalta? Tuntuuko taidekoti avoimelta vain tietyille taidepiireille vai voisiko se olla matalan kynnyksen paikka, jossa kuka tahansa voisi kokea olevansa tervetullut? Miten se toteutetaan käytännössä? Lisäksi saavutettavuus liittyy tiedottamiseen – tavoittaako viestintä erilaisia yleisöjä vai pysykö se vain tietyissä verkostoissa?

3. KURAATTORI VÄLITTÄJÄNÄ JA TAIDEKOTIEN ERITYISPIIRTEET

3.1. Kuraattorin rooli ja hoivan käsite

Sana kuraattori juontaa latinankielisestä sanasta ”*curatus*” ja ”*curare*”, joka tarkoittaa pitää huolta. Tässä yhteydessä, kun keräilijä otti minuun yhteyttä koin, että hän halusi minun pitävän huolta hänen taidekokoelmastaan. Kokoelma oli käytävä läpi, listattava ja jokaiselle teokselle oli annettava arvoisensa paikka keräilijän kotona – kotinäyttelyssä. Haluaisin ajatella teosten olevan parhaassa turvassa seinällä, ihmisten valvovien silmien alla, jolloin niistä pääsee myös nauttimaan. Kotona riskejä on väistämättä. Teosten paikka ei mielestäni ole varastoissa, ellei esimerkiksi paperiteos tarvitse lepoa.

Esittelen seuraavaksi kuraattorin työtä ja roolia taiteen välittäjänä siten kuin sen näen, pohjaten ajatukseni opintoihini Kuvataideakatemiassa sekä työhöni kuvataidealalla, jotta voin peilata sitä omaan tekemiseeni Taidekodin kontekstissa.

Kuraattorin rooli vaihtelee riippuen instituutiosta, kontekstista ja näyttelyiden luonteesta. Keskeistä kuraattorin työlle on kuitenkin toimia välittäjänä taiteilijoiden, yleisöjen ja taideinstituutioiden välillä.

Kuraattorit ideoivat ja toteuttavat näyttelyitä sekä museoissa, gallerioissa että vaihtoehtoisissa tiloissa. He valitsevat teokset, työskentelevät taiteilijoiden kanssa ja miettivät näyttelyarkkitehtuuria ja tekstisisältöjä, kuten seinätekstejä ja katalogeja. Työskentely taiteilijoiden kanssa on tiivistä, ja kuraattorit tukevat heidän työskentelyään luoden näyttelykonteksteja, joissa teokset pääsevät esille parhaalla mahdollisella tavalla.

Kuraattorin työ on tutkimuksellista. Kuraattorit syventyvät taiteen historiaan, ajankohtaisiin yhteiskunnallisiin kysymyksiin ja teoreettisiin viitekehyksiin, joiden kautta he voivat kehittää näyttelykonsepteja ja avata taideteosten ja näyttelyiden merkityksiä yleisölle. Kuraattorit pyrkivät avaamaan taidetta eri kävijäryhmille esimerkiksi näyttelyopastusten, seminaarien ja tekstien avulla, jotta taidekokemus olisi ymmärrettävä ja moniääninen. Museoissa ja taideinstituutioissa työskentelevät kuraattorit vastaavat toisinaan myös taidekokoelmien kartuttamisesta ja ylläpidosta. He voivat tehdä hankintaehdotuksia, suunnitella ripustuksia ja miettiä, miten

kokoelmaa esitellään pitkällä aikavälillä. Monet kuraattorit osallistuvat julkiseen keskusteluun esimerkiksi taiteen merkityksestä, instituutioiden roolista ja kuraattorin eettisestä vastuusta. Kuraattorin työ voi olla myös aktivistista ja kriittistä, haastaen taidemaailman rakenteita.

Sen lisäksi, että olen päättänyt teosten paikan ja ollut vastuussa ripustuksesta, koen, että oma roolini Taidekodin kuraattorina on ollut erityisesti tukeva: keskustelukumppani ja henkinen tuki. Keräilijä on saanut pohtia hankintasuunnitelmia ääneen ja olen validoinut hänen valintojaan. Olen toiminut peilinä ja muistuttanut teosturvallisuudesta sekä miettinyt mikä on järkevää. Olen huolehtinut taidekokoelmasta ja taiteilijoiden asemasta taidekodissa. Toimin välittäjänä pohtiessani, miten taidekokoelman saa parhaiten esiin ja miten sen voisi parhaalla tavalla avata yleisölle.

Haastattelemani kotiripustuksia tehnyt kuraattori oli samoilla linjoilla. Hänen mukaansa kuraattorin tehtävä on lukea kodin asukkaasta tai asukkaista mikä on heille tärkeää ja miksi – mitä pitää nostaa esiin ja mitä häivyttää. Hänen mielestään on hienoa, jos pystyy työssään nostamaan esille ripustuksellisia juttuja, joita asukkaat eivät itse olisi osanneet ajatella. Hänen mukaansa itse teoksilla ei ole edes niin väliä ja kertoo olevansa oikein tyytyväinen, kun hän löytää onnistuneen paikan kehystetylle postikortille. (H1, 19.2.2025)

”Psykologi pitää olla ja välillä terapeutti.” - Kotiripustuksia tehnyt kuraattori

Kuva 18. Paavo Halosen Taivaasta juopuneet teokset installoituina kattoon

Kuva 19. Näkymä salongista olohuoneeseen. Etualalla Maija Tammen teos Erica

3.2. Taidekeräilijät

Taidekeräilijöitä löytyy yhtä monta, kuin ihmisiä harrastuksensa taustalla. Paljon yhtäläisyyksiäkin heistä löytyy. Yhteistä monille julkisuuteen nousseille taidekeräilijöille on rintaperillisten puuttuminen, vähemmistöihin kuuluminen tai sekä että, kuten tunnettujen taidekeräilijöiden Seppo Fräntin tai Juhani Kirpilän tapauksissa. Taidekoti Kirpilän johtaja Johanna Ruuhonen kirjoittaa toimittamassaan kirjassa *Taiteen koti – Juhani Kirpilän taidekokoelma* ”Kulttuurirahaston konservatiivisuus ei myöskään merkinnyt seksuaalivähemmistöihin kuuluvien lahjoittajien poissulkemista, pikemminkin päinvastoin. Matti Ilmasen muistelmien mukaan Kulttuurirahaston lahjoittajien joukossa oli runsaasti homoseksuaaleja ”luonnollisista syistä” – heillä ei usein ollut rintaperillisiä, joille perintöä jättää.” (Ruuhonen, 2017, s. 10.) Taidekoti M&M:n keräilijällä on tapana sanoa vieraille, että muilla menevät rahat lapsiin ja autoihin, hänellä saman verran taiteeseen.

Kerron tässä työssä muutamista tunnetuista taidekeräilijöistä, heidän lahjoittamistaan kokoelmista sekä heidän ratkaisuihinsa kokoelman säilyttämisessä. Lisäksi haastattelin tuntemiani taidekeräilijöitä, jotka tällä hetkellä asuvat taidekokoelmansa keskellä. Pyrin avaamaan taidekeräilyä ilmiönä, jotta voin sijoittaa Taidekoti M&M:ää paremmin kontekstiin ja vertailla sitä muihin.

Mikä tekee taidekeräilijästä taidekeräilijän? Keräilijyyden määrittely ei ole yksiselitteistä. Pelkkä teosten omistaminen ei kaikkien mielestä riitä, mutta identiteetti taidekeräilijänä voi olla myös itse määriteltävissä. Keräilijöiden näkemykset asiasta vaihtelevat.

Eräs taidealalla työskentelevä, merkittävän kokoelman omistava keräilijä katsoo, että taidekeräilijän identiteetti syntyy ennen kaikkea teosten hankinnan johdonmukaisuudesta ja taustalla olevasta ajattelusta. (H1, sähköpostihaastattelu 12.2.2025) Toinen keräilijä puolestaan korostaa henkilökohtaista motivaatiota taloudellisten tai sosiaalisten tavoitteiden sijaan. Hänelle keskeistä on, että teokset ovat itselle merkityksellisiä ja kokoelman linja muotoutuu luonnollisesti ajan myötä. Lisäksi hän näkee teokset sekä esteettisesti kiinnostavina että henkilökohtaisina muistoina elämän eri vaiheista. (H2, sähköpostihaastattelu 19.2.2025) Tätä samaa asiaa myös Taidekoti M&M:n keräilijä korostaa.

Monet tunnetut taidekeräilijät ovat lahjoittaneet satojen teosten kokoelmansa jollekin museolle tai säätiölle, kuten Simo Kuntsi (1913–1984) Vaasan taidemuseolle,

Seppo Fränti (s. 1949) Kansallisgallerialle tai Juhani Kirpilä (1931–1988) Kulttuurirahastolle. Professori Sara Hildén (1905–1993) tunnetaan nykypäivänä nimeään kantavasta Sara Hildénin taidemuseosta.

Sara Hildén oli taidemuseon verkkosivujen mukaan liikemies ja taidekeräilijä. Vaatetuslalla omaisuutensa kerryttänyt Hildén ei pitänyt itseään taidemesenaattina, vaan taiteen ystävänä. Hildén aloitti merkittävän modernistisen kokoelmansa keräämisen jo 1930-luvulla ostaessaan tamperelaistaiteilijoiden teoksia. Liikematkat Pariisiin sisälsivät aina myös lukuisia käyntejä taidemuseoissa ja gallerioissa. Hildén sai tukea Ateneumin taidemuseon asiantuntijoilta. Sysäyksen nykytaiteen keräämiseen antoi Ateneumin ARS 61 -näyttely, josta tehdyt hankinnat edustivat verkkosivujen mukaan kansainvälisen nykytaiteen kärkeä. (Sara Hildénin taidemuseo, n.d.)

Hildén alkoi kerätä taidetta määrätietoisesti eronsa jälkeen 57-vuotiaana. Hän perusti vuonna 1962 säätiön, jolle lahjoitti kokoelmansa. Säätiön tavoitteena oli taiteen arvostuksen edistäminen ja teosten säilyttäminen. Hildén kartutti kokoelmaansa erityisesti ulkomailta ja matkusti säännöllisesti Venetsian biennaaleihin ja Pariisiin, missä hankki teoksia muun muassa Picassolta, Mirólta ja Baconilta. Matkoilla häntä avusti Ateneumin amanuenssi, myöhemmin Ateneumin apulaisintendenttinä toiminut Leena Peltola, joka kuvaili Hildéniä väsymättömäksi taiteen katselijaksi. ”Kun muut jo uupuvat, Sara lähtee vielä kerran näyttelyä kiertämään.” (Sara Hildénin taidemuseo, n.d.)

Sara Hildénin Säätiö ja Tampereen kaupunki sopivat vuonna 1975 museon perustamisesta Tampereen Särkänniemeen. Ennen sitä kokoelman teoksia oli sijoitettu eri paikkoihin. Pekka Ilveskosken arkkitehtitoimisto suunnitteli museorakennuksen, joka avattiin 10. helmikuuta 1979. Hildén pysytteli poissa julkisuudesta ja halusi keskittyä taiteen esille tuomiseen. Hän hankki modernismin klassikoita ja nykytaidetta, jotta museo tarjoaisi kattavan näkymän 1900-luvun taiteeseen. Hänen kuoltuaan säätiön hallitukseen tuli viisi asiantuntijajäsentä, mutta sen periaatteet pysyivät ennallaan. (Sara Hildénin taidemuseo, n.d.)

Museot tai säätiöt eivät ota teoslahjoituksia vastaan ilman pätevää syytä tai kokoelman ylläpidon rahoitusta tai suunnitelmaa. Kansallisgallerian pääjohtaja Kimmo Levä kirjoittaa Kansallisgallerian blogissa ”Nämä [esine-, valokuva-, arkistomateriaali- tai taideteos-] lahjoitukset tukevat museoiden toimintaa, mutta eivät sen taloutta. Käytännössä tilanne on päinvastoin. Jokainen kokoelmiin

vastaanotettu esine tai teos nostaa pysyvästi museoiden ylläpitokuluja.” (Levä, 2022.) Merkittävät kokoelmalahjoitukset ovat siis melko harvinaisia ja se vaatii jopa vuosien valmistelua ja selvittelyä, jopa uusien tilojen hankkimista.

Taidevaikuttajien Leonard (1892–1963) ja Katarina Bäcksbackan (1894–1976) keräämä ja sittemmin Helsingin taidemuseo HAMille lahjoittama taidekokoelma on HAMin itsensä mukaan yksi Suomen merkittävimmistä taidelahjoituksista. Leonard Bäcksbacka, joka perusti Taidesalongin vuonna 1915, keräsi teoksia yhdessä puolisonsa Katarinan kanssa. Galleria tunnettiin nuorten taiteilijoiden tukemisesta ja maalauksellisen, esittävän taiteen suosimisesta. Bäcksbacka toimi taidekentällä lähes 50 vuotta ja halusi huolellisesti valikoidun kokoelmansa tulevan julkisesti esille. Hänen kuolemansa jälkeen perilliset lahjoittivat kokoelman Helsingin kaupungille, ja kokoelmaa varten rakennettu Meilahden taidemuseo avattiin vuonna 1976. Katarina jatkoi kokoelman kartuttamista Leonardin poismenon jälkeen lisäämällä erityisesti kuvanveistotaidetta. (HAM Helsingin taidemuseo. n.d.) Bäcksbackojen kokoelma tarjoaa kattavan näkymän 1900-luvun alkupuolen suomalaiseen taiteeseen ja sisältää teoksia muun muassa Tyko Salliselta, Marcus Collinilta, Jalmari Ruokokoskelta ja Ellen Thesleffiltä. Mukana on myös ranskalaista taidetta 1930–40-luvuilta. Alkuperäinen lahjoitus käsitti 448 teosta, ja sitä täydennettiin myöhemmin muun muassa Marcus Collinin kuvituksilla Seitsemään veljekseen. (HAM Helsingin taidemuseo. n.d.)

Taidekeräilijä Seppo Fränti lahjoitti vuonna 2017 Kiasmalle noin 650 teoksen kokoelmansa, joka aiemmin täytti hänen asuntonsa lattiasta kattoon (Harri Mäcklin, 2020). Hänelle taidekeräily ei ollut sijoittamista, vaan tapa hahmottaa maailmaa. Fränti kiinnostui kuvataiteista ja taidekeräilystä muutettuaan Nurmosta Helsinkiin 1970-luvulla. Hänen esikuvanaan toimi lääkäri ja keräilijä Juhani Kirpilä, josta kerron seuraavassa luvussa lisää, jonka innoittamana Fränti alkoi sijoittaa osakkeisiin rahoittaakseen keräilyharrastustaan. Taidehistorioitsija Juha-Heikki Tihisen mukaan Fräntin kokoelma ei ole systemaattinen katsaus nykyaikaiseen, vaan henkilökohtainen pienoismaailma, jonka logiikkaa ymmärtää ehkä vain Fränti itse. (Harri Mäcklin, 2020.)

Kiasman Kouri-kokoelma tai Kourin Kiasma-kokoelma on merkittävä nykyaikaisen taiteen kokoelma, jonka keräsi liikemies Pentti Kouri (1949–2009). Kokoelma päätyi Postipankille Kourin yhtiön tehtyä konkurssin 1990-luvun alussa ja opetusministeriö hankki teokset tämän jälkeen Postipankilta uuteen nykyaikaisen taiteen museo Kiasmaan sijoitettavaksi. Kokoelmaan kuuluu kaikkiaan 61 teosta, jotka ovat pääosin 1980-

ja 1990-lukujen kansainvälistä nykytaidetta. Kokoelmassa on teoksia muun muassa Louise Bourgeoisilta, Richard Longilta, Roy Lichtensteinilta ja Anselm Kieferiltä. Kokoelma oli Helsingin Sanomien mukaan tärkeässä roolissa Kiasman perustamisessa ja sen profiilin luomisessa (Kylmänen, E. 1998). Vaikka sen merkitys on ajan myötä muuttunut, se on yhä yksi museon kokoelman kulmakivistä. Suomen Kuvalehden mukaan (Kokko, 2009.) asiantuntijatehtävissä ollut Tuula Arkio teki aikoinaan valinnat kokoelmasta Postipankille tietämättä, että teokset sijoitettaisiin tulevaisuudessa museoon, jonka johtajana hän toimisi. Tällöin ei ollut erityistä syytä olettaa, että takuiksi valitut teokset todella päätyisivät pankille. Näin kuitenkin kävi ja Postipankki päätti realisoida kokoelman ja kokoelma päättyi Kiasmaan. (Kokko, 2009.)

Miten yksityiset, tällä hetkellä taiteensa keskellä elävät taidekeräilijät, vertautuvat näihin kokoelmansa lahjoittaneisiin tunnettuihin taidekeräilijöihin? Miten he suhtautuvat kokoelmansa esittämiseen? Haastattelin opinnäytteeseeni sähköpostitse muutamaa taidekeräilijää, joihin olen tutustunut työni kautta taidegalleriassa.

Eräs keräilijä kertoi pohtineensa kokoelmansa tulevaisuutta ja on keskustellut asiasta myös puolisonsa kanssa. Hän arvioi, että kokoelma jakautuu osiin, joista osa päätyy museoihin ja muihin julkisiin instituutioihin, kun taas yksityishenkilöille jätetään vain valikoituja lempiteoksia perintönä. Pariskunnalla ei ole omia lapsia. Hän korostaa, että yksityisen keräilijän tulisi hänen mukaansa olla valmis lainaamaan teoksiaan museonäyttelyihin sekä sallimaan niiden kuvaamisen taiteilijan tuotantoa esitteleviin julkaisuihin. Lisäksi hän suhtautuu avoimesti siihen, että vieraat pääsevät tutustumaan kokoelmaan hänen kotonaan. Tämä liittyy hänen näkemykseensä kokoelmansa ainutlaatuisuudesta: hän ja hänen puolisonsa ovat tarkastelleet suomalaista nykytaidetta omasta erityisestä näkökulmastaan, mikä tekee kokoelmasta itsessään merkittävän. (H1 sähköpostihaastattelu 12.2.2025)

Toinen haastatteleman helsinkiläinen, noin viidenkymmenen teoksen kokoelman omistava keräilijä on pohtinut kokoelmansa tulevaisuutta. Hänelläkään ei ole omia lapsia. Hän on keskustellut sisarustensa lasten kanssa siitä, mitkä teokset heitä kiinnostavat, ja on myös lahjoittanut joitakin teoksia heille. Osa kokoelmasta on jo sijoitettu perheenjäsenten koteihin, mutta suuret teokset voivat olla keräilijän haasteellisia uudelleensijoitettavia. Koska hankinnat ovat tapahtuneet pääosin viime vuosina, niihin ei liity perheenjäsenillä lapsuusmuistoja, mikä saattaa vaikuttaa niiden tulevaan omistajuuteen. Tällä hetkellä keräilijä ei pidä museolahjoitusta ajankohtaisena, sillä kokoelma ei vielä muodosta tarpeeksi yhtenäistä tai merkittävää

kokonaisuutta. Kuitenkin, jos keräily jatkuu vielä parikymmentä vuotta, voi tilanne muuttua. Myyntiä ei ole harkittu, koska luopumisen tarvetta ei ole ollut. Jos keräilijä joutuu myöhemmin muuttamaan pienempään asuntoon, teoksia on todennäköisesti jaettava enemmän tuttujen kesken tai etsittävä niille uusia sijoituspaikkoja. (H3 sähköpostihaastattelu 20.2.2025)

Sama haastattelemani keräilijä on avoin esittelemään kokoelmaansa ja on jo aiemmin avannut kotinsa naapureille talon juhluvuoden kunniaksi. Hän on ehdottanut myös laajempia avoimia ovia, mutta tämä vaatisi keräilijän mukaan tarkempaa valvontaa. Hän kokee, että kokoelman esittely voisi tuottaa iloa katsojille ja olisi kiinnostavaa kuulla muiden kommentteja – etenkin, jos ne ovat kehuja. Keräilijä on pohtinut myös oman kotinsa brändäämistä Taidekoti-nimen alle. (H3 sähköpostihaastattelu 20.2.2025.)

Samaa pohti myös neljäs haastateltava, joka omistaa mainittavan nykyaidekokoelman helsinkiläisessä kerrostaloasunnossa. Hän pohtii, että voisi osallistua esimerkiksi kerran vuodessa avoimiin oviin tai asunto voisi olla osa jonkinlaista suurempaa järjestettyä taidekotikierrosta. (H4 sähköpostihaastattelu 14.2.2025.)

Tällaisia Helsingin kantakaupungin taidekotikiertoja voisi alkaa järjestää tavallisiin koteihin.

3.3. Erilaisia taidekoteja ja taidetta kodeissa

Maailmassa on valtavasti erilaisia taidekoteja tai koteihin tehtyjä museoita, joissa pääsee vierailemaan. Esittelen tässä työssä samanhenkisiä taidekoteja Taidekoti M&M:n kanssa, jotta aiheeseen perehtymätön voisi ymmärtää minkälaisia muita kohteita on olemassa, eli mihin Taidekoti M&M voisi vertautua. Rajaan työssäni vertailukohteet sellaisiin, jossa yleisölle avatut taidekodit ovat toimineet nimenomaan keräilijöiden, ei esimerkiksi taiteilijoiden, koteina.

Täysin vastaavaa tapausta en selvittelyistäni huolimatta löytänyt. Monet vanhoista taidekodeista on sittemmin museoitu, kuten Suomen Kulttuurirahaston ylläpitämä, Taidekoti Kirpilä Helsingin Töölössä tai Didrichsenin tai Villa Gyllenbergin museot Helsingissä. Monien museoiden taustalla on säätiö tai sijoitettua omaisuutta, joten museoiden ylläpito voidaan toteuttaa joissain tapauksissa ilman pääsymaksuja, kuten Taidekoti Kirpilän ja Reizin säätiön kokoelmien tapauksissa.

Taidekoti Kirpilä

Helsingin Töölössä sijaitseva Taidekoti Kirpilä on entisessä yksityiskodissa toimiva taidemuseo. Se esittelee lääketieteen liseniaatti Juhani Kirpilän (1931–1988) keräämää taidekokoelmaa sekä yläluokkaista elämää 1900-luvun lopun Helsingissä. Kirpilä asui siellä elämäkumppaninsa, antiikkikauppias Kalle Rosenqvistin, kanssa vuosina 1979–1988. Museona toimiva koti sijaitsee Töölön funkistalon ylimmässä kerroksessa ja kattaa lähes 350 neliötä. Taidekoti avattiin yleisölle vuonna 1992. (Taidekoti Kirpilä, n.d.)

Taidemuseon johtaja Johanna Ruohosen toimittamassa kirjassa Juhani Kirpilän taidekokoelmasta – Taiteen koti, Ruohonen kertoo Kirpilän tarjonneen ”Suomen Kulttuurirahaston hoitoon taidekokoelmaansa ja ”pieneksi houkutukseksi” muun omaisuutensa, jonka turvin kokoelmaa esittelevää museota voitaisiin ylläpitää.” (Ruohonen 2017. s. 8.)

Reizin säätiön kokoelmat

Kirpilän kanssa vertautuu hyvin myös Helsingissä, hyvin lähellä Kirpilää sijaitseva Reizin säätiön kokoelmat. Reitzin säätiön kokoelmat perustuvat Lauri Reitzin, 1920–50-luvuilla vaikuttaneen helsinkiläisen rakennuttajan, keräämään taide- ja antiikkikokoelmaan. Hänen leskensä Maria Reitz perusti säätiön vuonna

1971, ja perheen kerrostaloasunto Apollonkadulla avattiin museona seuraavana vuonna. Säätiö on sittemmin kartuttanut kokoelmia, joihin kuuluu suomalaisen maalaustaiteen merkkiteoksia, arvokasta antiikkihopeaa, aseita 1500-luvulta alkaen sekä harvinaisia posliiniesineitä ja antiikkikelloja. Museo on säilyttänyt kodinomaisen interiööriinsä, jossa on eri aikakausien antiikkihuonekaluja. (Reitzin säätiö, n.d.)

Molemmat näistä edellä mainituista kohteista ovat auki viikoittain keskiviikkoisin ja sunnuntaisin muutaman tunnin, eikä niihin ole pääsymaksua.

Louisiana Museum of Modern Art

Ulkomaisista, suuremman mittakaavan kohteista nostan esiin Lousianan. Louisiana Museum of Modern Art sijaitsee Tanskan Humlebækissä, 35 km Kööpenhaminasta. Tanskalainen liikemies ja taidekeräilijä Knud W. Jensen perusti sen vuonna 1958 omassa asuintalossaan tavoitteenaan tehdä taiteesta helposti lähestyttävää. Hän painotti rentoa ilmapiiriä sekä monipuolisia kulttuuritapahtumia. (Jensen, 1970) Louisiana on nykyään Skandinavian suosituin modernin- ja nykytaiteen museo, jossa käy yli 700 000 vierailijaa vuosittain. Museo tunnetaan korkeatasoisista näyttelyistään, monipuolisesta kokoelmastaan ja kulttuuriohjelmastaan. Museon mukaan sen arkkitehtuuri ja sijainti meren äärellä lisäävät sen vetovoimaa. (Louisiana Museum of Modern Art, 2024)

Didrichsenin taidemuseo

Helsingin Kuusisaarella meren äärellä sijaitseva Didrichsenin taidemuseo on yksi useista suomalaisista museoista, jotka on perustettu taidekeräilijöiden hulppeisiin koteihin. Muita vastaavia ovat esimerkiksi Sinebrychoffin taidemuseo Helsingissä sekä Serlachius-museot Mäntässä ja Didrichsenin taidemuseon naapurissa sijaitseva Villa Gyllenberg.

Museon perustajat, Marie-Louise ja Gunnar Didrichsen olivat intohimoisia taidekeräilijöitä, ja heidän keräämänsä taidekokoelma muodostaa museon kokoelman perustan. Heidän ensimmäinen yhteinen hankintansa oli museon mukaan Pekka Halosen teos ”Ateria” vuodelta 1899, jonka he ostivat vuonna 1942. Tämä hankinta käynnisti vuosikymmeniä kestäneen keräilyharrastuksen, jonka aikana Didrichsenit kartuttivat kokoelmaansa sekä suomalaisella, että kansainvälisellä taiteella. Kokoelma sisältää noin tuhat teosta. Se sisältää sekä suomalaista, että

kansainvälistä kuvataidetta, kuten myös muinaisten korkeakulttuurien esineistöä. Didrichsenit eivät ainoastaan keränneet taidetta, vaan myös avasivat kotinsa yleisölle vuonna 1965, jolloin kodin museosiipi avattiin. Heidän toiveenaan oli, että museosta tulisi ”kaiken kauniin tyysija: taiteen, luonnon, arkkitehtuurin ja musiikin, ja että se tuottaisi muille yhtä paljon iloa kuin se on tuottanut heille itselleen”. (Didrichsenin taidemuseo, 2024)

Villa Gyllenberg

Samaa kategoriää Didrichsenien kanssa on lähes sen naapurissa, Helsingin Kuusisaarella sijaitseva Villa Gyllenberg. Museo oli pankkineiti Signe ja pankkiiri Ane Gyllenbergin koti, jonne on sittemmin myös rakennettu lisäosa museota varten. Museon verkkosivujen mukaan Ane Gyllenberg oli intohimoinen keräilijä, ja hänen kodistaan muodostui tyylikäs taiteen ja esineistön täyttämä edustuskoti. Hänen ystävänsä, taidekauppias Gösta Stenman, auttoi häntä hankinnoissa, kuten Helene Schjerfbeckin teosten hankkimisesta kokoelmaan. Ane ja Signe olivat kiinnostuneita henkisyystä ja perustivat vuonna 1948 säätiön, jonka tarkoituksena oli tukea lääketieteellistä psykosomaattista tutkimusta ja veritutkimusta sekä sittemmin ylläpitää heidän taidekokoelmaansa. Sekä Ane että Signe menehtyivät vuonna 1977, ja heidän toiveensa Villa Gyllenbergin muuttamisesta museoksi toteutui vuonna 1980. Villa Gyllenberg on avoinna yleisölle viikoittain keskiviikkoisin ja viikonloppuisin. (Villa Gyllenberg, n.d.)

Kaikki edellä mainituista kohteista ovat sellaisia, joissa aiemmin koteina toimineet asunnot on muutettu museoiksi, eikä niissä enää asuta. Monista paistaa läpi yhtäläisyyksiä, kuten luonnonläheisyys ja toive tehdä taiteesta helpommin lähestyttävää. Toisissa kohteissa on pääsymaksu tai niihin pääsee museokortilla, toisiin pääsy on ilmaista. Museoiden ylläpito on määrätietoista, ne ovat palkanneet henkilökuntaa ja taustalla on, kuten mainittua, yleensä säätiö ja sijoitettua omaisuutta, joten niiden toiminnalla ei tavoitella taloudellista hyötyä.

Taidetta kodeissa

Taidekoti M&M:ää on vaikea verrata edellä mainittuihin kohteisiin, sillä sen toiminta ei tapahdu esimerkiksi yrityksen tai säätiön alaisuudessa, eikä siellä ole palkattua henkilökuntaa. Esittelen seuraavaksi kolme kohdetta, joissa kaikissa aktiivisessa kotiympäristössä, niin että kodissa samanaikaisesti on asuttu, on järjestetty taidenäyttely.

Kotigalleristi Antonia Hamberg teki vuonna 2018 Helsingin Töölössä sijaitsevasta asunnostaan gallerian ja kuratoi sinne vaihtuvia näyttelyitä. Hamberg tyhjentää asunnostaan seinät, tekee ripustuksen näyttelyn taiteilijan tai taiteilijoiden teoksista ja kutsuu ihmisiä katsomaan näyttelyä, kodinomaisessa ympäristössä. Kauppalehti Option tekemän jutun mukaan Hamberg pitää näyttelyiden aikaan ovia auki kahtena päivänä viikossa. (Perttula, 2020)

Yhteisöllisiin projekteihin perehtynyt Yhteismaa ry järjesti 2014 vuoden tienoilla Olohuonenäyttelyitä, jossa tavalliset helsinkiläiset kodit muuttuivat taidegallerioiksi. Tällöin helsinkiläisiin koteihin kuratoitiin näyttelyitä ja niihin tuotiin teoksia ulkopuolelta, esillä ei siis ollut kodin omistajien teoksia. (Viljanen, 2014)

Samaa on tehnyt myös sveitsiläinen kuraattori Hans Ulrich Obrist nuoruusvuosinaan 90-luvulla, kun näyttelytilan puuttuessa hän kuratoi näyttelyn asuntoonsa. Obristin ”*The Kitchen Show*” (1991) on yksi hänen ensimmäisistä kuratorialisista projekteistaan. Hän järjesti näyttelyn kotikeittiössään Sveitsissä, koska tuohon aikaan hänellä ei ollut käytettävissä perinteistä näyttelytilaa. Obristin kotinäyttelyiden idea on sittemmin inspiroinut monia muita kuraattoreita ja taiteilijoita. (Obrist, 2014.)

Taidekoti M&M sijoittuu näiden museoitujen taidekotien ja hetkellisesti avattujen kotien välimaastoon. Se ei ole museo, jolla olisi palkattua henkilökuntaa, mutta toisaalta se ei ole myöskään vain hetkellisesti yleisölle avautuva koti. Toisin kuin perinteisissä museoiduissa taidekodeissa, Taidekoti M&M säilyttää kotimaisen ja asutun tunnelmansa, mutta sen toiminta on pitkäjänteisempää kuin tilapäisissä kotigallerioissa tai pop-up-näyttelyissä. Tämä asema kahden kategorian välillä tekee siitä mielenkiintoisen ilmiön, joka liikkuu institutionaalisen ja henkilökohtaisen taidekokemuksen välillä, painottuen kuitenkin henkilökohtaiseen ja helposti lähestyttävään tapaan toimia. Taidekoti jo olemassaolollaan innostaa sekä tavallisia taidekeräilijöitä avaamaan myös omat ovensa että ihmisiä hankkimaan kotiinsa taidetta.

Kuva 20. Näkymä salongista eteiseen ja olohuoneeseen

”Taiteen keräilijöillä on kautta aikojen ollut merkittävä rooli kulttuurihistorian säilyttämisessä ja kehittämisessä. Yksityisten keräilijöiden työn kautta olemme saaneet säilymään kulttuurisen perimämme osia, joita ilman historiamme ei olisi kokonainen. Kulttuurin säilyttämisellä on keskeinen rooli yhteiskunnan sivistyksellisen ja sosiaalisen pääoman kehittämisessä. Uuden taiteen ja kulttuurin luomisen tukemisella taas on valtava vaikutus yhteiskunnan kokonaisvaltaiseen kehittymiseen – taiteilijuus on kansakunnan peili. Tässä historian jatkumon ja uuden luomisen ristivedossa toimivat taiteilijat, taidemuseot, galleriat ja taiteen kerääjät. Ilman toista ei olisi toista.”

-Bernt Arell, 2008

4. TAIDEKODIT KULTTUURIPERINNÖN SÄILYTTÄJINÄ JA TAIDEKOTIEN MERKITYS

Taidekotien rooli kulttuuriperinnön säilyttäjinä liittyy olennaisesti taidekeräilijöiden ja mesenaattien perintöön. Moni taidekoti on saanut alkunsa yksityishenkilöiden intohimosta ja sitoutumisesta taiteeseen, ja usein taidekokoelmia on haluttu säilyttää ja esitellä julkisesti juuri siksi, ettei taide hajoaisi yksityisiin kokoelmiin tai katoaisi historian hämärään. Taiteen keräämisen motiiveihin vaikuttavat niin esteettinen kiinnostus kuin halu vaikuttaa kulttuuriseen muistiin ja identiteettiin.

Taidekodit voidaan nähdä eräänlaisena julkisen ja yksityisen tilan välimaastona, jossa yhdistyvät kodinomaisuus ja museomaisuus. Tämä yhdistelmä mahdollistaa paitsi teosten säilymisen myös niiden elävän vuoropuhelun osana laajempaa yhteiskunnallista ja historiallista kehystä. Monesti taidekoti ei ole vain staattinen museo, vaan se voi olla myös kulttuurinen kohtaamispaikka, jossa järjestetään tapahtumia, residenssejä ja keskusteluja, jotka rikastuttavat paikallista ja kansallista kulttuurielämää.

Mesenaattitoiminnan historiallinen merkitys on huomattava, sillä ilman varhaisia taiteen tukijoita moni nykyisin arvostettu taiteilija ja teos olisi saattanut jäädä unohtuiksi. Berndt Arell huomauttaa, että ”merkittävistä taiteen keräilijöistä esimerkiksi Maire Gullichsen ja Sara Hildén ovat omalta osaltaan luoneet pohjaa suomalaiselle museotoiminnalle. Myös esimerkiksi Helsingin kaupungille lahjoitettu Bäcksbäckan kokoelma osoittaa, miten suomalaiset taidekeräilijät ovat vaikuttaneet siihen, että monet tärkeät taideteokset eivät ole menettäneet vuosien saatossa merkitystään, vaan ne ovat muuttaneet muotoaan.” (Arell, 2008.)

Taidekotien merkitys ei rajoitu pelkästään teosten säilyttämiseen, vaan ne voivat olla myös keskeisiä tiloja yleisön osallistamiselle. Ne voivat tarjota kävijöille mahdollisuuden kokea taide intiimissä, mutta samalla kuratoidussa ja asiantuntevasti hoidetussa ympäristössä. Tämä tekee niistä ainutlaatuisia kulttuuriperinnön säilyttäjiä ja eläviä taiteen tiloja.

Kotinäyttelyn teosten ripustaminen on jatkuvasti muuttuva palapeli, jossa yhden teoksen sijoittaminen vaikuttaa muiden teosten paikkoihin. Taidekoti M&M:n ripustus elää kokoelman karttuessa, ja näyttelyn avajaisten jälkeen, toukokuun 2024 ja maaliskuun 2025 välillä, ripustusta on muokattu useita kertoja. Tämä jatkuva muutos kertoo yksityisen taidekokoelman dynaamisuudesta verrattuna

instituutioiden pysyvämpiin ripustuksiin. Kotinäyttelyn kokoelma karttuu jatkuvasti ja kodissa eletään, joten ripustus muuttuu joustavasti aina tarpeen mukaan.

Projektin aikana on herännyt ajatus kotikuratointien laajentamisesta ja siitä, voisiko vastaavanlaisia projekteja toteuttaa laajemminkin. Jatkossa vastaavissa projekteissa olisi hyödyllistä määritellä tarkemmin työn laajuus ja sopia uudelleenripustusten sekä työn rajauksesta jo etukäteen. Omassa roolissani kuraattorina avajaisten jälkeen korostui erityisesti vuorovaikutus keräilijän kanssa. Olin ennen kaikkea hänen keskustelukumppaninsa ja tukensa teoshankinnoissa, vaikka lopulliset päätökset olivat hänen.

Yksityisen kokoelman hallinta ja esittäminen eroaa museotyöstä, sillä tavoitteet ja toimintamallit ovat erilaisia. Museot pyrkivät säilyttämään ja kontekstualisoimaan taidetta pitkällä aikavälillä, kun taas yksityinen kokoelma on usein henkilökohtaisempi ja reaktiivisempi. Tämä herättää kysymyksen siitä, miten yksityinen kokoelma voi olla osa laajempaa taidekenttää – tarvitaanko siihen institutionaalista lähestymistapaa, vai riittääkö yksittäisten teosten esilletuominen ja niistä käytävä keskustelu?

Kokoelmanhallinnan osalta Taidekoti M&M:n teokset ja taiteilijat on listattu Excel-tiedostoon, mutta museoissa käytetyt kokoelmanhallintatyökalut voisivat tarjota yksityisillekin keräilijöille järjestelmällisemmän tavan hallita kokoelmiaan. Tällaiset työkalut ovat maksullisia, mutta niiden avulla kokoelma olisi helposti saatavilla ja valmiiksi dokumentoituna esimerkiksi mahdollisia tulevaisuuden sijoituksia tai lainauksia ajatellen.

Taidekeräilijät ovat perinteisesti esittäneet kokoelmansa vasta lahjoittaessaan ne museoihin, mutta Taidekoti M&M toimii toisin. Se haluaa tuoda teokset esille juuri nyt ilman pitkän aikavälin suunnitelmia. Taidekodin konsepti toimii asuttuna kohteena ja kohtauspaikkana, jossa taide on osa elämää. Samalla se herättää kysymyksen yksityisen ja julkisen rajasta: milloin kotinäyttely muuttuu julkiseksi, ja miten tämä vaikuttaa taiteen esittämisen tapoihin?

Taidekoti M&M haluaa toimia esimerkkinä siitä, että taiteen keräily ei ole vain harvojen etuoikeus. Kuitenkin on tunnistettava, että taiteen omistaminen vaatii resursseja. Haastattelemani taidekeräilijät ilmaisivat lähes poikkeuksetta kiinnostusta esittää kokoelmiaan kodeissaan. Taidekoti M&M voi toimia inspiraationa muille keräilijöille kutsua yleisöä tutustumaan taiteeseensa. Tämänkaltaisille kierroksille

saattaisi olla kysyntää, sillä taiteen lisäksi monia kiinnostaa myös kurkistus yksityisiin koteihin.

Opinnäytetyöprosessin aikana Taidekoti M&M:n kokoelma on kasvanut 36 taiteilijasta yli 50 taiteilijaan ja lähes sataan yksittäiseen teokseen. Kokoelma karttuu edelleen. Tämä projekti on osoittanut, kuinka yksityinen taidekokoelma voi olla enemmän kuin omistajansa intohimo – se voi toimia myös osana laajempaa kulttuurista kontekstia. Kotinäyttely vaatii aktiivista kuratointia, keskustelua ja käytännön ratkaisuja, jotka huomioivat sekä taiteen että kodin arjen.

Kuraattorin rooli yksityisessä taidekodissa on osoittautunut monimuotoiseksi. Se sisältää teosvalintojen ja ripustuksen lisäksi myös neuvottelua, ideointia ja taiteen saavutettavuuden pohdintaa. Kuraattorin ja keräilijän välinen suhde nousi omasta näkökulmastani keskeisimmäksi asiaksi. Kokoelman hallinta ja esittäminen yksityiskodissa haastavat perinteisiä taidelaitosten käytäntöjä, mutta voivat tarjota vaihtoehtoisen tavan tehdä taidetta näkyväksi ja innostaa muita miettimään, miten yksityiset kokoelmat voisivat olla osa laajempaa taidekenttää.

Lopulta Taidekoti M&M osoittaa, että taiteen merkityksellisyys ei edellytä perinteistä instituutiota. Se on esimerkki siitä, miten yksi omistautunut keräilijä voi tehdä intohimostaan näkyvän ja jakaa sen muiden kanssa. Taidekodit voivat olla paikkoja, joissa taide on osa arkea, herättää keskustelua ja luo uusia tapoja kokea taidetta. Tämä projekti osoittaa, kuinka yksityinen kokoelma voi avautua yleisölle yksilöllisestä visiosta lähtien ja rohkaista muita etsimään uusia tapoja esittää taidetta. Kokoelmalla on merkitys nyt – ei vasta joskus tulevaisuudessa.

KIITOKSET

Mari ja Mikko

Johanna

Vappu, Paavo, Erika ja kaikki Taidekodin taiteilijat

Silja

Praxislaiset

Kaija ja Taru

Laura, Heikki ja Kalla

Äiti ja isä

Lempi, Risto ja Elmo

Ystävät

Jenni

Veikko, Mimmo, Jussi ja Lauri

Ada

Ja mää.

LÄHTEET

Arell, B. (2008). *Kouri-kokoelma nykytaiteen museo Kiasmassa*. Helsinki: F.G. Lönnberg

Didrichsenin taidemuseo. (2024a). *Didrichsenit*. Saatavilla: <https://www.didrichsenmuseum.fi/didrichsenit>. Viitattu 7.2.2025.

Didrichsenin taidemuseo. (2024b). *Etusivu*. Saatavilla: <https://www.didrichsenmuseum.fi>. Viitattu 7.2.2025.

Didrichsenin taidemuseo. (2024c). *Kokoelma*. Saatavilla: <https://www.didrichsenmuseum.fi/kokoelma>. Viitattu 7.2.2025.

Eskola, J. & Suoranta, J. (2022). *Johdatus laadulliseen tutkimukseen*. Tampere: Vastapaino.

Galleria Apoteket. (n.d.). *Antonia Hamberg*. Saatavilla: <https://galleriapoteket.com/Antonia-Hamberg>. Viitattu 12.2.2025

HAM Helsingin taidemuseo. (n.d.). *Leonard ja Katarina Bäcksbackan kokoelma*. Saatavilla: <https://www.hamhelsinki.fi/leonard-ja-katarina-backsbackan-kokoelma/>. Viitattu 20.2.2025.

Jensen, K. W. (1968). *Knud W. Jensen discusses Louisiana Museum (Part 1)*. Studs Terkel Radio Archive. Saatavilla: <https://studsterkel.wfmt.com/programs/knud-w-jensen-discusses-louisiana-museum-part-1>. Viitattu 7.2.2025.

Kilpinen, E. & Lönnblad, K. (2024). *Markku Villikka lahjoitti 1,5 miljoonan euron arvoisen taidekokoelmansa Kouvolan taidemuseoon – kertoo nyt, miksi*. Yle. Saatavilla: <https://yle.fi/a/74-20069718>. Viitattu 12.2.2025.

Kokko, K. (2009). *Kourin keräämä kokoelma oli onnenpotku Kiasmalle*. Suomen Kuvalehti, 22.1.2009. Saatavilla: <https://suomenkuvalehti.fi/kulttuuri/kourin-keräämä-kokoelma-oli-onnenpotku-kiasmalle/>. Viitattu 20.2.2025.

Kouri-kokoelma. (2020). Yle-artikkeli. Saatavilla: <https://yle.fi/a/3-11839431>.

Kylmänen, E. (1998). *Kouri-kokoelma saapui Kiasmaan*. Helsingin Sanomat. Saatavilla: <https://www.hs.fi/kulttuuri/art-2000003723021.html>. Viitattu 19.2.2025.

Laitinen, P. (2024). *Taidekysely: Perinteinen kesämaisema viehättää, taidetta hankittu reilulla 2000 eurolla*. Taloustaito. Saatavilla: <https://www.taloustaito.fi/vapaalla/taidekysely-perinteinen-kesämaisema-viehättää-taidetta-hankittu-reilulla-2000-eurolla/>. Viitattu 11.2.2025.

Levä, K. (2022). *Lahjoitus museolle luo ja ylläpitää arvoa sukupolvesta toiseen*. Kansallisgalleria. Saatavilla: <https://www.kansallisgalleria.fi/fi/artikkelit/lahjoitus-museolle-luo-ja-yllapitaa-arvoa-sukupolvesta-toiseen>. Viitattu 12.2.2025.

Louisiana Museum of Modern Art. (2024). *About Louisiana*. Saatavilla: <https://louisiana.dk/en/louisiana-info/>. Viitattu 7.2.2025.

Mohamud, N. (2019) BBC News. *How a Street Painter From Benin Got an Art Exhibition in Finland*. Saatavilla: <https://www.bbc.com/news/world-africa-47201995>. Viitattu 4.2.2025.

Mäcklin, H. (2020). *Seppo Fränti lahjoitti Kiasmalle 650 teosta – taide täytti aiemmin hänen asuntonsa jokaisen nurkan*. Helsingin Sanomat. Saatavilla: <https://www.hs.fi/kulttuuri/art-2000006477710.html>. Viitattu 20.2.2025.

Obrist, H. U. (2014). *Ways of Curating*. Farrar, Straus and Giroux.

Perttula, V. (2020). *Antonia Hamberg luki artikkelin miehestä, joka pitää designkauppaa yksiossaan ja päätti perustaa kotiinsa taidegallerian*. Kauppalehti Optio. Saatavilla: <https://www.kauppalehti.fi/uutiset/antonia-hamberg-luki-artikkelin-miehesta-joka-pitaa-designkauppaa-yksiossaan-ja-paatti-perustaa-kotiinsa-taidegallerian-tavoitteeni-loytaa-taiteilijoita-jotka-eivat-ole-viela-tehneet-lapimurtoa/a78412e2-9591-4e91-ab7d-8101af05d23d>. Viitattu 11.2.2025.

Petterson, S. (2008). *Suomen Taideyhdistyksestä Ateneumiin — Fredrik Gygnaeus, Carl Gustaf Estlander ja taidekokoelman roolit*. Suomalaisen Kirjallisuuden Seura, Helsinki.

Reitzin säätiö. (n.d.). *Kokoelmat*. Saatavilla: <https://reitz.fi/kokoelmat/>. Viitattu 12.2.2025.

Rikkinen, A. (2015). *Taiteen markkinatutkimus*. Ornamo. Saatavilla: <https://www.ornamo.fi/tutkimus/taiteen-markkinatutkimus/>. Viitattu 20.2.2025.

Ruuhonen, J. (toim.). (2017). *Taiteen koti: Juhani Kirpilän taidekokoelma*. Suomalaisen Kirjallisuuden Seura, Helsinki.

Sakkinen, R. *Salon de Peinture*. Saatavilla: <https://riikosakkinen.com/set/salon-de-peinture/>. Viitattu 4.2.2025.

Sara Hildénin taidemuseo. (n.d.). *Sara Hildénin elämä ja taide*. Saatavilla: <https://www.sarahildenintaidemuseo.fi/sara-hildenin-saation-ja-museon-historia/>. Viitattu 19.2.2025.

Taidekoti Kirpilä. (n.d.). *Taidekoti Kirpilä*. Saatavilla: <https://taidekotikirpila.fi/taidekoti-kirpila/>. Viitattu 12.2.2025.

Viljanen, K. (2014). *”Taiteen ravintolapäivä” alkaa tänään – katso taidetta muiden kodeissa*. Helsingin Sanomat. Viitattu 11.2.2025.

KUVAT

Opinnäytetyön kuvituksena käytetyt piirustukset ovat Vappu Rossin piirustuksia Taidekodi

Kuva 1. Taidekoti M&M pohjapiirros: Sonja Linkoneva, 2025.

Kuva 2. Yleisnäkymä olohuoneeseen. Kuva: Sampo Linkoneva, 2024.

Kuva 3. Kodin kirjahylly. Kuva: Sampo Linkoneva, 2024.

Kuva 4. Taidekodin salonki ensimmäisessä ripustuksessa. Kuva: Sampo Linkoneva, 2024.

Kuva 5. Bergman Blixin teosta ripustetaan kattoon. Kuva: Mari Manninen, 2024.

Kuva 6. Emma Helteen veistos Tove. Kuva: Sampo Linkoneva, 2024.

Kuva 7. Bad Hair Day Leaders Taidekodin olohuoneessa. Kuva: Sampo Linkoneva, 2024.

Kuva 8. Näkymä eteiseen. Kuva: Sampo Linkoneva, 2024.

Kuva 9. Paavo Halosen Päävärien piinaama. Kuva: Sampo Linkoneva, 2024.

Kuva 10. Erika Erren Maligni. Kuva: Sampo Linkoneva, 2024.

Kuva 11. Paavo Halosen Haukkakaappi. Kuva: Sampo Linkoneva, 2024.

Kuva 12. Paavo Halosen Taivaasta juopuneet. Kuva: Sampo Linkoneva, 2024.

Kuva 13. Anni Kinnusen videoteos Feel eteisen kirjahyllyssä. Kuva: Sampo Linkoneva, 2024.

Kuva 14. Näkymä vessaan. Kuva: Sonja Linkoneva, 2024.

Kuva 15. Noora Geagea ripustamassa teostaan. Kuva: Sonja Linkoneva, 2024.

Kuva 16. Vappu Rossi piirtämässä Taidekodin avajaisissa. Kuva: Sampo Linkoneva, 2024.

Kuva 17. Keräilijäpariskunta Vappu Rossin piirtämänä. Kuva: Sampo Linkoneva, 2024.

Kuva 18. Paavo Halosen Taivaasta juopuneet installoituna Taidekodin kattoon. Kuva: Sonja Linkoneva, 2025.

Kuva 19. Näkymä salongista olohuoneeseen. Etualalla Maija Tammen teos Erica. Kuva: Sonja Linkoneva, 2025.

Kuva 20. Näkymä salongista eteiseen ja olohuoneeseen. Kuva: Sampo Linkoneva, 2024.

LIITTEET

Liite 1: Haastattelukysymykset taidekeräilijöille

1. Mikä sai sinut alun perin kiinnostumaan taiteen keräilystä?
2. Millainen merkitys taiteella on sinulle henkilökohtaisesti?
3. Minkälaisia teoksia keräät ja miksi?
4. Onko kokoelmallasi jokin punainen lanka tai teema?
5. Miten valitset uudet teokset – tunne vai järki?
6. Oletko pohtinut, mitä kokoelmalle tapahtuu jälkeesi?
7. Harkitsetko lahjoittamista museolle, perinnöksi vai myyntiä?
8. Miten suhtaudut ajatukseen taiteen yksityisomistuksesta vs. julkisesta saatavuudesta?
9. Kuinka tärkeänä pidät teosten taloudellista arvoa?
10. Miten suhtaudut taidemarkkinoiden kaupallisuuteen?
11. Miten taide vaikuttaa jokapäiväiseen elämääsi ja kotiisi?
12. Miten lähipiirisi suhtautuu taidekeräilyyn?
13. Onko sinulla jokin erityinen suhde johonkin kokoelmasi teokseen?

Liite 2: Lista Taidekodin teoksista

A

Piela Auvinen, Aqua Man 1, 2019, keramiikka
Jasmin Anoschkin, MenkkaJoutsen / KirsikankukkaJoutsen, lasitettu keramiikka, 2017
Jasmin Anoschkin, MeteoriiittiBambi, lasitettu keramiikka, 2017
Jasmin Anoschkin, RoseEyeBambi, lasitettu keramiikka, 2017
Jasmin Anoschkin, Satunnaislajikkeita 14, numero 133/150, 2023
Irina Arana, Bedbugs, fabric, yarn, thread, buttons, iridescent foil, fabric paint, 90 x 200 cm, 2024

B

Marije Bilj, untitled, tussipiirros paperille, kehystetty, 34 x 24 cm, 2012
Fredrik Bergman Blix, Utan titel / Nimetön, öljy kankaalle, 150 x 210 cm, 1998

C

Zhou Changyong, Dazuo, 2008, akryyli, 53 x 25 x 25 cm, editio 8/8

E

Erika Erre, Maligni, nukkekoti, poltettu ja lakattu askartelumassa, akryylimaali, pöly ja lika, 2018

F

Seppo Fränti, piirros Jololta 2000, signeerattu valokopio, museolasi, kehystetty 2021

G

Noora Geagea Competition Y, R & B, digital c-print mounted aluminium with spray paint, 17 x 169 cm x 3, 2023
Noora Geagea, Competition 2, Videoteos, VHS transferred to digital, 4:3, 2 min, 2023
Alexei Gordin, I valokuva sarjasta Like a Big Bang destroyed everything, 2014, valokuva paperille, kehystetty, 41 x 28 cm, edition 3/5
Alexei Gordin, II valokuva sarjasta Like a Big Bang destroyed everything, 2014, valokuva paperille, kehystetty, 41 x 28 cm, edition 3/5

H

Paavo Halonen, Haukkakaappi, 2008, assemblaasi, korkeus 50 cm
Paavo Halonen, Päävärien Piinaama / Arco iris / Heiress to the Famous Clowning Dynasty, 2020-2022, korpus, puuvärikynät, sementti

Paavo Halonen, Taivaasta juopuneet, katosta roikkuva 2-osainen installaatio
Mikko Heino, Make Leader Great Again, kehystetty maalaus paperille
Emma Helle, Rosehead, 2015, maalattu puu
Emma Helle, Tove, 2014, lasitettu keramiikka, korkeus noin 30 cm
Jenni Hiltunen,
Piia Hiltunen, Naamari, keraaminen reliefi
Einari Hyvönen, Uncovering the Blobs, 2023, öljy, akryyli ja kynäruisku kankaalle,
107 x 185 cm

K

Sakari Kannosto, Aarteen vartija 8, 2023, numero 73/150
Anssi Kasitonni, Yves Rocher, 2021, kullattu pronssi, candymaali, 11 x 8 x 6 cm
Anssi Kasitonni, Suu, 2021, valuharts, 8 x 21 x 3 cm
Anssi Kasitonni, Lentikulaari (Pieru), 2016, lentikulaarikuva hartsille
Anssi Kasitonni, Lentikulaari (Spede ja Uuno), 2016, lentikulaarikuva hartsille
Anssi Kasitonni, Lentikulaari (Alf), 2016, lentikulaarikuva hartsille
Eetu Kevarinmäki, Karjala sarjasta Suomen pelot värikuvina, 2020, 3 mm diasec,
editio 2 / 5 +2 AP
Anni Kinnunen, Feel, 2017, clip 6 sec, 1'08" loop HD video, 16:9, no sound
Kaisu Koivisto, Target 1, 2013, sähkösinkitty teräs, kilpanuolet, 115 x 80 x 85 cm
Che Kuai, Adrift 2, C-print, 2007
Veera Kulju, Breath of Life, savi, musta lasite, 48 x 40 cm, 2019
Veera Kulju, Forever Forest, 2018, käsin rakennettu musta savi, lasite
Veera Kulju, Popcorn, luuposliini
Veera Kulju, Popcorn_M_Burgundy, 2023
Veera Kulju, Popcorn_S_Burgundy, 2023
Veera Kulju, Wound, 2022, käsin rakennettu punasavi (Kultela kotimainen), kork. 70 cm
Laura Kärki, Kuutti, sekatekniikka
Laura Kärki, Naakan ensilento pesästä, tuftaus eri langoilla, 29 x 26 x 2,5 cm, 2023

L

Janne Laine, The mark they left; homeless Paris, 2020, polymeerigravyyri, 8-osainen
teossarja, 47,5 x 37,5 cm
Chak Man Lei, #1222, 2014, soot on paper, 24 x 30 cm
Chak Man Lei, #1225, 2014, soot on paper, 24 x 30 cm
Chak Man Lei, #1226, 2014, soot on paper, 24 x 30 cm
Chak Man Lei, #1303, 2017, Gold adhesive stickers on mirror, 76 x 61 cm, Edition 1/1

M

Maisa Majakka, August indoors, 2019, kivitavara, posliini, lasitus, siirtokuvatekniikka, lysteri
Maisa Majakka, Mixed emotions, 2019, kivitavara, posliini, lasitus, lysteri
Maisa Majakka, Tyttö terassilla, lasitettu kivitavara, keramiikan siirtokuvat, lysterit, 2023
Maisa Majakka, Sydänkaulakoru, lasitettu kivitavara, keramiikan siirtokuvat, lysterit, 2024

Maisa Majakka, Johdatus, lasitettu kivitavara, keramiikan siirtokuvat, 2024
Niina Mantsinen, Frank, 2018, villa, uniikki tuftaus
Niina Mantsinen, Tag (Bad), 2017, villa, editio 2
Niina Mantsinen, Tag (Kino), 2018, villa, editio 4
Elina Merenmies, Katso ihmistä, 2013, muste paperille, kehys, 64 x 47 cm

N

Reima Nevalainen, Mother Earth, 2007, sekatekniikka levyille

O

Heikki Orvola, Plaza 4, 2023, numero 31/150

P

Melina Paakkonen, Reitti, 2018, akryyli ja kollaasi kankaalle, 60 x 50 cm
Melina Paakkonen, Wild Crowd, 2023, akryyli kankaalle, 100 x 81 cm
Mikko Paakkonen, nimetön maalaus vuodelta 2020, 20 x 20 cm
Pekka Paikkari, Lost&Found 12, 2023, numero 139/150
Tiitus Petäjaniemi, Perunakuningas, 2012, monotypia muotoon leikatulla laatalla, 1/1
Tiitus Petäjaniemi, Suuri tomaatti, 2014, akryyli kankaalle, led-valaisin
Tiitus Petäjaniemi, Muutos, 2007
Tiitus Petäjaniemi, Tonttuovi + mummo, piirustus ja ovi, 2017

R

Vappu Rossi, 9.5.2024, piirrokset väliovissa, 2024
Johanna Rotko, Villi kasvu, 2016, oluthiiva hiilialustalle, valokuva pohjustettu alumiinilevyille

S

Salon De Peinture Grand-Popo, Riiko Sakkinen, Bad Hair Day Leaders, 2018, 14-osainen maalaussarja
Kim Somervuori, Sarjasta hats & heads, piirustus paperille, kehys
Kim Somervuori, Sarjasta hats & heads, piirustus paperille, kehys
Kim Somervuori, Sarjasta hats & heads, piirustus paperille, kehys
Kim Somervuori, Pää, maalaus paperille, kehys
Iiu Susiraja, Flirttiä vessan istuimen kannen kanssa, värivalokuva, 66 x 46 cm, 2018
Sirpa Särkijärvi, Transcriptio 9 (Huolimatta), 2015, akryyli kankaalle
Nicole Swan, Muutos

T

Maija Tammi, Female Milk #4 sarjasta Milky Way, 2015

Maija Tammi, Male Milk #2 sarjasta Milky Way, 2015
Maija Tammi, Erica, sarjasta One of them is a Human
Tommi Toija, Maailman puhaltaja, maalattu keramiikka, lasi, 2024
Tommi Toija, Liian myöhäistä, maalattu keramiikka, messinki, keittiöjakkara, 2021
Shi Tou, Jin Lan (In Memory Of), diasec, 120 x 96 cm, 2006
Anna Tuori, One's Ashes, Not Even Past (Naples Yellow and Yellow Deep), öljy ja pasteli
kankaalle, 50 x 43 cm, 2019
Lasse Ursin, Antaa valua vaan #3, sekatekniikkaveistos
Lasse Ursin, Antaa valua vaan #7, sekatekniikkaveistos seinälle, korkeus 130 cm

V

Hanna Varis, 5 kpl teoksia nimettömästä sarjasta, 2012, etsaus mustalle paperille + aito 24
karaatin kultapöly, 12 x 10 cm, vedosten editio 3/20
Pekko Vasantola, Memorial (Most Googled questions), 2019
Mikko Valtonen, Munakoiso, korkeus 190 cm
Timo Vuorikoski, Aina sitä pohtii, onnistuuko edelleen, 2020 (sijoitettu)
Timo Vuorikoski, Ruttotohtorin vierailu Caffè Florianissa, 2020 (sijoitettu)

Liite 3: Opinnäytetyön tietosuojailmoitus, lomake

TIEDOTE TUTKIMUKSESTA
TIETOSUOJAILMOITUS

TAIDEYLIOPISTO,
KUVATAIDEAKATEMIA /
PRAXIS

15.3.2024

TAIDE KODISSA – KURAATTORIN ROOLI YKSITYISEN KOTINÄYTTELYN KURATOIMISESSA

PYYNTÖ OSALLISTUA OPINNÄYTETYÖHÖN

Sinua pyydetään mukaan opinnäytetyöhön, jossa tutkitaan kuraattorin roolia yksityisen taidekodin kuratoimisessa.

Mukaan pyydetään yhteensä kuusi osallistujaa, jotka osallistuvat opinnäytetyöhön. Näistä kaksi ovat Taidekodin edustajia, muut haastateltavat taidekeräilijöitä tai kuraattoreita.

VAPAAEHTOISUUS

Opinnäytetyöhön osallistuminen on vapaaehtoista. Voit kieltäytyä osallistumasta tutkimukseen tai keskeyttää osallistumisen koska tahansa syytä ilmoittamatta ja ilman seurauksia. Ilmoita asiasta tällöin opinnäytetyön tekijälle: sonja.linkoneva@uniarts.fi

OPINNÄYTETYÖN KULKU

Opinnäyte sisältää käytännön osan eli Taidekoti M&M:n kuratoinnin ja ripustamisen, joka on toteutettu aikavälillä syksy 2023–2025. Lisäksi työ sisältää kirjallisen osion, jota on toteutettu samanaikaisesti. Kirjallinen osio pyrkii vastaamaan kysymyksiin: Mikä on kuraattorin rooli kuratoimissa yksityistä taidekokoelmaa sekä miten saattaa yksityinen taidekokoelma yleisön nähtäville kotinäyttelyn kontekstissa.

TUTKIMUKSESTA MAKSETTAVAT KORVAUKSET

Opinnäytetyöhön osallistumisesta ei makseta palkkiota.

TUTKIMUKSEN JULKAISUT

Opinnäytetyön kirjallinen osuus julkaistaan Taideyliopiston julkaisuarkisto Tajussa (<https://taju.uniarts.fi/>).

REKISTERINPITÄJÄ(T) JA TUTKIMUKSEN TEKIJÄT

Tämän opinnäytetyön rekisterinpitäjä on:

Opinnäytetyön tekijä

Vastuhenkilö: Sonja Linkoneva,
 Yhteyshenkilö: Sonja Linkoneva
 Henkilötietojen käsittelijä: Sonja Linkoneva

KUVAUS HENKILÖTIETOJEN KÄSITTELYSTÄ TIETEELLISESSÄ TUTKIMUKSESSA ((EU 2016/679) artiklat 13, 14 ja 30)

1. Tutkimuksessa käsiteltävät henkilötiedot

Tutkimuksessa sinusta kerätään seuraavia henkilötietoja: nimi, sähköpostiosoite, osoite, puhelinnumero, kyselyvastaukset, valokuvat

2. Henkilötietojen käsittelyn oikeudellinen peruste tutkimuksessa/arkistoinnissa (Arkistolaki 831/1994)

- a) Tutkittavan nimenomainen suostumus (EU:n Tietosuojasetus (EU 2016/679), 6 artikla kohta 1 a)

3. Henkilötietojen siirto EU/ETA-alueen ulkopuolelle

Tutkimuksessa tietojasi

- siirretään
 ei siirretä

EU/ETA-alueen ulkopuolelle.

4. Henkilötietojen suojaaminen

Tutkimuksessa käsiteltävät henkilötiedot suojataan:

- käyttäjätunnuksella ja salasanalla käytön rekisteröinnillä lukituksella (fyysinen tila)
 tutkimusryhmän jäsenet ovat suorittaneet henkilötietojen käsittelyä koskevan tietosuojakoulutuksen
 muulla tavoin, miten: pseudonymisointi

Pseudonymisointi tarkoittaa sitä, että henkilötietoja ei voi yhdistää tiettyyn henkilöön ilman lisätietoja. Opinnäytteen julkaistava aineisto sisältää epäsuorina henkilötunnisteina Taidekodin nimen ja henkilöiden tunnisteita esim. ammattikunnasta. On mahdollista, että opinnäytteen ulkopuolisia lisätietoja käyttämällä nämä tunnistetiedot voidaan yhdistää tiettyyn henkilöön.

5. Tunnistettavuuden poistaminen

Suorat tunnistetiedot poistetaan suojausvaiheena aineiston perustamisvaiheessa (pseudonymisoitu aineisto, jolloin tunnistettavuuteen voidaan palata koodin tai vastaavan tiedon avulla ja aineistoon voidaan yhdistää uusia tietoja).

6. Henkilötietojen käsittely tutkimuksen päättymisen jälkeen

Tutkimusaineisto hävitetään opinnäytetyön julkaisemisen jälkeen.

REKISTERÖIDYN OIKEUDET

Suostumuksen peruuttaminen (tietosuoja-asetuksen 7 artikla)

Sinulla on oikeus peruuttaa antamasi suostumus, mikäli henkilötietojen käsittely perustuu suostumukseen. Suostumuksen peruuttaminen ei vaikuta suostumuksen perusteella ennen sen peruuttamista suoritetun käsittelyn lainmukaisuuteen.

Oikeus saada pääsy tietoihin (tietosuoja-asetuksen 15 artikla)

Sinulla on oikeus saada tieto siitä, käsitelläänkö henkilötietojasi ja mitä henkilötietojasi käsitellään. Voit myös halutessasi pyytää jäljennöksen käsiteltävistä henkilötiedoista.

Oikeus tietojen oikaisemiseen (tietosuoja-asetuksen 16 artikla)

Jos käsiteltävissä henkilötiedoissasi on epätarkkuuksia tai virheitä, sinulla on oikeus pyytää niiden oikaisua tai täydennystä.

Oikeus tietojen poistamiseen (tietosuoja-asetuksen 17 artikla)

Sinulla on oikeus vaatia henkilötietojasi poistamista tietyissä tapauksissa. Oikeutta tietojen poistamiseen ei kuitenkaan ole, jos tietojen poistaminen estää tai vaikeuttaa suuresti käsittelyn tarkoituksen toteutumista tieteellisessä tutkimuksessa.

Oikeus käsittelyn rajoittamiseen (tietosuoja-asetuksen 18 artikla)

Sinulla on oikeus henkilötietojasi käsittelyn rajoittamiseen tietyissä tilanteissa kuten, jos kiistät henkilötietojasi paikkansapitävyyden.

Oikeus siirtää tiedot järjestelmästä toiseen (tietosuoja-asetuksen 20 artikla)

Sinulla on oikeus saada toimittamasi henkilötiedot jäsennellyssä, yleisesti käytetyssä ja koneellisesti luettavassa muodossa, ja oikeus siirtää kyseiset tiedot toiselle rekisterinpitäjälle, jos se on mahdollista ja käsittely suoritetaan automaattisesti.

Oikeuksista poikkeaminen

Tässä kuvatuista oikeuksista saatetaan tietyissä yksittäistapauksissa poiketa tietosuoja-asetuksessa ja tietosuojalaissa säädetyillä perusteilla siltä osin, kuin oikeudet estävät tieteellisen tai historiallisen tutkimustarkoituksen tai tilastollisen tarkoituksen saavuttamisen tai vaikeuttavat sitä suuresti. Tarvetta poiketa oikeuksista arvioidaan aina tapauskohtaisesti.

Profilointi ja automatisoitu päätöksenteko

Tutkimuksessa henkilötietojasi ei käytetä automaattiseen päätöksentekoon. Tutkimuksessa henkilötietojen käsittelyn tarkoituksena ei ole henkilökohtaisten ominaisuuksiesi arviointi, ts. profilointi vaan henkilötietojasi ja ominaisuuksia arvioidaan laajemman tieteellisen tutkimuksen näkökulmasta.

Rekisteröidyn oikeuksien toteuttaminen

Jos sinulla on kysyttävää rekisteröidyn oikeuksista, voit olla yhteydessä opinnäytetyön tekijään, sonja.linkoneva@uniarts.fi

Kaikki oikeuksien toteuttamista koskevat pyynnöt: sonja.linkoneva@uniarts.fi

Tietoturvaloukkauksesta tai sen epäilyistä ilmoittaminen Taideyliopistolle: tietosuoja(at)uniarts.fi

Sinulla on oikeus tehdä valitus erityisesti vakinaisen asuin- tai työpaikkasi sijainnin mukaiselle valvontaviranomaiselle, mikäli katsot, että henkilötietojen käsittelyssä rikotaan EU:n yleistä tietosuoja-asetusta (EU) 2016/679. Suomessa valvontaviranomainen on tietosuojavaltuutettu.

Tietosuojavaltuutetun toimiston ajantasaiset yhteystiedot: www.tietosuoja.fi/yhteystiedot

**TAIDE-
YLIOPISTO**

✕ KUVATAIDEAKATEMIA